

5. Beheer en advies over beleggingsstrategie en aansluitende investeringen blijven belegd bij de Rabobank. Adviezen van de bank worden getoetst door een onafhankelijk adviseur en besproken in de treasurycommissie.

5.5 Financieel jaarverslag 2016

Het financieel jaarverslag 2016 van de Scholengroep Over- en Midden-Betuwe is gecontroleerd door onze accountant Mazars Paardekooper Hoffman N.V. Op 12 juni 2017 is een goedkeurende controleverklaring voor het jaarverslag 2016 afgegeven. Dit onderzoek heeft geen op- of aanmerkingen opgeleverd die van invloed zijn op onderstaande cijfers.

Onderstaand een toelichting op het resultaat 2016, de balans per 31 december 2016 en de staat van baten en lasten over 2016. Ter vergelijking zijn ook de getallen van 2015 weergegeven.

Resultaat 2016

Over 2016 is een negatief resultaat gerealiseerd van € 614.396. Begroot was een negatief resultaat van € 72.100.

Scholengroep Over- en Midden-Betuwe	Positief effect	Negatief effect	Saldo
X € 1.000			
BATEN			
Meer Rijksbijdragen	114		114
Meer overheidsbijdragen	29		29
Meer overige baten	146		146
			289
LASTEN			
Meer personele lasten		905	-905
Lagere afschrijvingslasten	1		1
Lagere huisvestinglasten	5		5
Lagere overige instellinglasten	94		94
			-805
Effect op het resultaat 2016			-516
Minder financiële baten en lasten		26	-26
Effect op totaal resultaat 2016			-542
Gerealiseerd resultaat			-614
Begroot resultaat			-72
			-542

Een toelichting op staat van baten en lasten staat in deel 2 Jaarrekening 2016. Hieronder zijn de bijzonderheden ten opzichte van de begroting 2016 opgenomen.

De rijksbijdragen zijn hoger dan begroot door met name de toekenning van de prestatiesubsidie voortijdig schoolverlaten (€ 77K). Deze was niet begroot. Daarnaast hebben meer docenten gebruik gemaakt dan de lerarenbeurs dan voorzien (€ 32K).

De hogere overige overheidsbijdrage is grotendeels te verklaren door een extra declaratie voor het busvervoer voor OBC Huissen (€ 29K).

Het hogere saldo overige baten wordt verklaard door onder andere van het in rekening brengen van leerlingen die tijdelijk worden geplaatst (€ 87k), meer detacheringen dan voorzien (€24K) en meer verhuur dan voorzien (€ 19K).

De personele lasten zijn hoger dan begroot door diverse redenen waaronder de gestegen loonkosten, meer inzet van tijdelijk personeel voor vervanging, de gestegen kosten voor verstrekte uitkeringen en verstrekte ontslagvergoedingen.

De afschrijvingen in de begroting zijn gebaseerd op de lopende afschrijvingen en het investeringsbudget.

De lagere huisvestingslasten zijn het gevolg van diverse verschillen. De onderhoudsuitgaven zijn € 70K lager dan voorzien, net als de energielasten (€29K). Ook valt de dotatie groot onderhoud lager uit dan voorzien (€ 92K) door de herijking van de meerjaren onderhoudsplannen. Daar staat tegenover de incidentele kosten voor de plaatsing van de gymzaal in Huissen (€ 109K) en de daarbij behorende hogere huurlasten (€ 84K).

De lagere overige instellingslasten hebben betrekking op een veelheid van posten. Zo zijn onder andere de kosten voor huur kopieerapparatuur (€ 49K) en leermiddelen (€ 98K) hoger dan begroot. Ten opzichte van de begroting zijn er onder andere minder uitgaven gerealiseerd: buitenschoolse activiteiten (€ 176K), kantine uitgaven (€ 26K) en administratie en beheer (€ 24K).

De financiële baten en lasten zijn lager dan verwacht ondanks een hoger saldo aan liquide middelen dan geprognosticeerd in de begroting. De ontvangen rente vergoedingen op de spaarrekeningen is de afgelopen jaren als gevolg van de financiële markt wederom flink verlaagd.

Balans per 31 december 2016 en 2015

x € 1.000	31-12-2016	31-12-2015
VASTE ACTIVA		
Materiële vaste activa	4.991	5.115
Financiële vaste activa	1.046	1.600
Totaal vaste activa	6.037	6.715
VLOTTENDE ACTIVA		
Vorderingen	535	638
Effecten	520	552
Liquide middelen	7.837	7.941
Totaal vlottende activa	8.893	9.131
Totaal activa	14.930	15.847
PASSIVA		
Eigen vermogen	6.780	7.394
Voorzieningen	2.790	2.688
Kortlopende schulden	5.360	5.765
Totaal passiva	14.930	15.847

Staat van baten en lasten 2016 en 2015

x € 1.000	2016	2015
BATEN		
Rijksbijdragen	35.369	34.584
Overige overheidsbijdragen en -subsidies	317	282
Overige baten	1.637	1.861
Totaal baten	37.324	36.728
LASTEN		
Personele lasten	29.776	28.743
Afschrijvingen	1.034	1.018
Huisvestingslasten	2.411	2.173
Overige lasten	4.790	4.886
Totaal lasten	38.011	36.820
Saldo baten en lasten	-687	-91
Saldo financiële baten en lasten	73	125
Resultaat uit gewone bedrijfsvoering	-614	33
Totaal resultaat	-614	33

In het voorjaar van 2016 was al gesignaleerd dat het financieel een uitdagend jaar ging worden. Door de extra inzet van fte en de verhoging van de personele lasten in combinatie met een hoog ziekteverzuim kan er gedurende het schooljaar beperkt worden ingegrepen. Dit heeft geresulteerd dat voor aanvang van het nieuwe schooljaar de inzet van personeel zeer zorgvuldig is afgewogen en de gemaakte

afspraken nauwlettend zijn gevolgd. Hierdoor is het verwachte resultaat minder negatief geworden dan voorzien in het voorjaar. De noodzaak om de financiën maximaal te monitoren voor de komende jaren blijft aanwezig. De effecten van onder meer overheidsmaatregelen, zowel positief als negatief, een ouder wordend medewerkersbestand en een voorziene demografische krimp dienen de komende jaren flexibel te worden opgevangen binnen de financiële mogelijkheden van de scholengroep.

Staat van baten en lasten 2016 op basis van incidenteel en structureel

x € 1.000	Structureel	Incidenteel	Totaal
BATEN			
Rijksbijdragen	35.367	2	35.369
Overige overheidsbijdragen en -subsidies	288	29	317
Overige baten	1.637	0	1.637
Totaal baten	37.292	31	37.324
LASTEN			
Personele lasten	29.665	111	29.776
Afschrijvingen	1.034	0	1.034
Huisvestingslasten	2.411	0	2.411
Overige lasten	4.790	0	4.790
Totaal lasten	37.900	111	38.011
Saldo baten en lasten	-608	-80	-687
Saldo financiële baten en lasten	73	0	73
Resultaat uit gewone bedrijfsvoering	-535	-80	-614
Totaal resultaat	-535	-80	-614

Baten

Bij de rijksbijdrage is een incidentele nabetaling bekostiging buitenonderhoud PO ontvangen. De overige overheidsbijdragen en -subsidies betreft extra gedeclareerde kosten busvervoer bij de gemeente.

Lasten

Bij de personele lasten is als incidenteel aangemerkt de ontslagvergoedingen voor een viertal medewerkers.

Kengetallen

Voor wat betreft de kengetallen solvabiliteit 1 en 2 wordt bij de beoordeling van de kengetallen rekening gehouden met de onderstaande correctie:

1. Vooruit ontvangen investeringssubsidies worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de materiële vaste activa en verlaagt daarmee het totaal kapitaal.

De financiële kengetallen voor 2016, conform het beoordelingskader van de Inspectie van het Onderwijs, voor de Scholengroep Over- en Midden-Betuwe zijn als volgt:

Formule	Signaleringswaarden	SGOMB 2016	SGOMB 2015
I. Vermogensbeheer			
a. Solvabiliteit 1	NB	50,15 %	51,78 %
b. Solvabiliteit 2	< 30 %	70,79 %	70,60 %
c. Weerstandsvermogen	< 0,05	18,11 %	20,05 %
d. Weerstandsvermogen 2 ^e orde	NB	21,77%	23,76%
II. Budgetbeheer			
a. Liquiditeit: alle instellingen	≤ 0,75	2,25	2,18
b. Rentabiliteit	3-jarig < 0 2-jarig < -0,05 1-jarig < -0,10	-1,64	0,09
III. Overigen			
a. Huisvestingsratio	> 0,10	0,07	0,06

-)I.a *Solvabiliteit 1:*
(Eigen vermogen) gedeeld door (balanstotaal minus correctie één) vermenigvuldigd met 100%. Geeft aan de mate waarin de stichting in staat is aan haar langlopende verplichtingen te voldoen.
-)I.b *Solvabiliteit 2:*
(Eigen vermogen plus voorzieningen) gedeeld door (balanstotaal minus correctie één) vermenigvuldigd met 100%. Instellingen gaan wisselend om met reserves, vooruit ontvangen investeringssubsidies, vordering OCW en voorzieningen. Bij de berekening van dit kengetal wordt dit wisselend gebruik teniet gedaan. Geeft aan de mate waarin de stichting in staat is aan haar langlopende verplichtingen te voldoen.
-)I.c *Weerstandsvermogen:*
(Eigen vermogen) gedeeld door (totaal van de totale baten uit gewone bedrijfsvoering en financiële baten). Geeft aan de mate waarin de stichting voldoende eigen vermogen heeft om calamiteiten op te vangen.
-)I.d *Weerstandsvermogen 2^e orde:*
(Eigen vermogen minus hetgeen belegd in gebouwen na verrekening van vooruit ontvangen investeringssubsidie voor zover betrekking hebbende op gebouwen) gedeeld door (totaal van de totale baten uit gewone bedrijfsvoering en financiële baten). Geeft aan de mate waarin de stichting voldoende vrij eigen vermogen (niet belegd in 'stenen') heeft om calamiteiten op te vangen.
-)II.a *Liquiditeit:*
Vanuit het ministerie van OC&W gedefinieerd als: (vlottende activa inclusief voorraden) gedeeld door (kortlopende schulden). Geeft aan in hoeverre de instelling aan haar verplichtingen op korte termijn kan voldoen.
-)II.b *Rentabiliteit:*
(Resultaat uit gewone bedrijfsvoering) gedeeld door (totaal van de totale baten uit gewone bedrijfsvoering en de financiële baten) vermenigvuldigd met 100%. Geeft het verschil tussen baten en lasten weer ten opzichte van de totale baten.
-)III.a *Huisvestingsratio:*
(Huisvestingslasten plus afschrijvingen gebouwen en terreinen) gedeeld door (totale lasten). Geeft de verhouding aan tussen de huisvesting relateerde lasten ten opzichte van de totale lasten.

Hoofdstuk 6 Continuïteitsparagraaf

A. Gegevensset

De in deze gegevensset opgenomen toekomstgerichte cijfers zijn ontleend aan de op 19 december 2016 door de Raad van Toezicht goedgekeurde meerjarenbegroting 2017-2021.

A1. Toelichting van het bestuur op de kengetallen

	Realisatie 2016	Verwacht 2017	Verwacht 2018	Verwacht 2019
Personele bezetting in fte				
Bestuur/management	23,6	24,3	23,3	22,1
Personeel primair proces / docerend personeel	300,0	283,1	277,0	268,2
Ondersteunend personeel / overige medewerkers	92,9	94,0	93,4	92,6
	416,6	401,4	393,7	383,0
Aantal leerlingen*	4.614	4.534	4.395	4.301

Het aantal leerlingen is gebaseerd op de verwachting per 31 december of laatst bekende stand per 1 oktober. Voor de ontwikkelingen van leerlingaantallen hebben de schooldirecties rekening gehouden met externe leerlingenprognoses (Verus en gemeentelijke prognoses) evenals de interne ontwikkelingen van de leerlingen aantallen (instroom, doorstroom en uitstroom). De personele bezetting is gebaseerd op het gemiddelde over het jaar rekening houdend met de leerling aantallen van dat desbetreffende jaar. Bij dalende leerlingaantallen is rekening gehouden met een in verhouding dalend aantal fte passend in en conform de bekostigingssystematiek.

A2. Meerjarenbegroting**Balans**

x € 1.000	Realisatie 31-12-2016	Begroot 31-12-2017	Begroot 31-12-2018	Begroot 31-12-2019
<u>VASTE ACTIVA</u>				
Immateriële vaste activa	0	0	0	0
Materiële vaste activa	4.991	4.958	4.884	4.844
Financiële vaste activa	1.046	511	0	0
Totaal vaste activa	6.037	5.469	4.884	4.844
<u>VLOTTENDE ACTIVA</u>				
Voorraden	0	0	0	0
Vorderingen	535	374	374	374
Kortlopende effecten	520	516	497	0
Liquide middelen	7.838	9.071	10.466	11.049
Totaal vlottende activa	8.893	9.961	11.337	11.423
Totaal activa	14.930	15.430	16.221	16.267
<u>PASSIVA</u>				
Algemene reserve	1.526	2.081	2.081	2.081
Bestemmingsreserves	5.254	4.934	5.344	5.609
Overige reserves en fondsen	0	0	0	0
Totaal eigen vermogen	6.780	7.015	7.425	7.690
Voorzieningen	2.790	3.094	3.586	3.481
Langlopende schulden	0	0	0	0
Kortlopende schulden	5.360	5.321	5.210	5.096
Totaal passiva	14.930	15.430	16.221	16.267

Toelichting op de balans**Activa**

In de meerjarenbegroting is rekening gehouden met een taakstellend budget voor de investeringsbehoefte per locatie. Hoewel er sprake is van een gezamenlijke ambitie voor wat betreft het realiseren van een nieuwbouwlocatie voor OBC Elst, zijn de bestuurlijke gesprekken met de gemeente Overbetuwe nog lopende ten tijde van het opstellen van de meerjarenbegroting 2017-2021. De gemeenteraad van de gemeente Overbetuwe buigt zich op 12 juni 2017 over de door het College van Burgemeester en wethouders voorgenomen besluit inzake de locatie van onze nieuwbouw. Derhalve is in deze gepresenteerde meerjarenbegroting nog geen rekening met de nieuwbouw gehouden. Verder zijn er geen andere voorgenomen grote investeringsprojecten.

Door afloop van obligatieleningen in de beleggersportefeuille nemen de financiële vaste activa jaarlijks af ten gunste van de liquide middelen. Dit is in lijn met het vastgestelde treasury statuut en jaarplan 2017 op basis van de huidige financiële markt ontwikkelingen. Mede door de vrijval van obligaties ten gunste van de liquide middelen en de positieve kasstromen nemen de liquide middelen tot en met 2018 toe.

Passiva

De ontwikkeling van het eigen vermogen is het gevolg van de verwachte resultaten. De voorzieningen nemen vooral toe door de verwachte ontwikkelingen in de voorziening persoonlijk budgeturen tot en met 2018 en de dotatie aan de grootonderhoud voorziening.

Staat/raming van Baten en Lasten

x € 1.000	Realisatie 2016	Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019
BATEN				
Rijksbijdragen	35.369	36.116	35.743	34.702
Overige overheidsbijdragen en -subsidies	317	280	268	223
College-, cursus-, en/of examengelden	0	0	0	0
Baten in opdracht van derden	0	0	0	0
Overige baten	1.638	1.546	1.546	1.544
Totaal baten	37.324	37.942	37.557	36.468
LASTEN				
Personele lasten	29.776	29.597	29.029	28.224
Afschrijvingen	1.034	1.050	980	987
Huisvestingslasten	2.411	2.333	2.346	2.283
Overige lasten	4.790	4.925	4.800	4.707
Totaal lasten	38.011	37.905	37.155	36.201
Saldo baten en lasten uit de gewone bedrijfsvoering	-687	37	402	267
Saldo financiële baten en lasten uit de financiële bedrijfsvoering	73	29	8	-2
Totaal resultaat	-614	66	410	265

Toelichting op de staat/raming van Baten en Lasten**Baten**

De verwachte leerlingaantallen dalen elk jaar (zie ook paragraaf 2.5 Aantal leerlingen), over een periode van 5 jaar is dat een afname van 8,2% bij het VO en 10,4% bij het PO. De rijksbijdragen nemen in 5 jaar tijd 7% af doordat de bijdrage per leerling in de komende jaren naar verwachting iets toeneemt. Voor de ontwikkeling van de bekostiging is de handreiking van de VO-raad en PO-raad gevolgd.

De overige overheidsbijdragen dalen onder andere doordat een aantal vooruit ontvangen investeringssubsidies (subsidies die in het verleden zijn ontvangen voor investeringen) volledig zijn ingezet ter dekking van de afschrijvingslasten. De aangeschafte investeringen zijn dan volledig afgeschreven. De overige baten blijven min of meer gelijk. Detacheringen en ouderbijdragen zijn opbrengsten die 100% kosten dekken. Om die reden zijn deze opbrengsten en daaraan gerelateerde kosten gelijk gehouden.

Lasten

De personele lasten dalen in 5 jaar ongeveer met 6,4% terwijl het aantal fte met 9,2% af gaat nemen. De gemiddelde personele lasten per fte nemen de komende jaren toe, door inkorting carrièrepatronen, de ingezette functiemix en de CAO afspraken. De afname in fte is berekend op basis van de mutatie in leerlingaantallen, voor zowel OP personeel als ook management en OOP. In de meerjarenbegroting is geen rekening gehouden met aanvullende kosten voor 'verplicht' uitstroom van personeel. De verwachting

is dat de uitstroom kan worden opgevangen door natuurlijk verloop (niet zijnde AOW-gerechtigde leeftijd, maar door o.a. vrijwillig opzeggen en het niet verlengen van tijdelijke overeenkomsten) of door het anders beleggen van taken.

De afschrijvingslasten nemen vanaf 2019 weer licht toe, doordat OBC Elst de afgelopen jaren minder heeft geïnvesteerd i.v.m. de verwachte nieuwbouw. Dit betreffen reguliere investeringen.

De huisvestingslasten en overige materiële lasten dalen niet synchroon met de leerlingaantallen. Dit heeft enerzijds te maken met de vaste kosten voor huisvesting en algemene materiële uitgaven, anderzijds met de bijbehorende inkomsten voor onder andere werkweken en excursies. Deze zijn nu gelijk gehouden aan de uitgaven. Er is rekening gehouden met een dalend aantal leerlingen bij de uitgaven voor 'gratis lesmateriaal', zoals schoolboeken en licenties.

De financiële lasten zijn op basis van de huidige financiële markt naar verwachting vanaf 2019 nihil. De treasurycommissie beoordeelt op basis van het treasurystatuut wat de mogelijkheden zijn om de overtollige liquide middelen zo goed mogelijk te beheren binnen de kaders van het treasurystatuut met een mogelijk rendement.

Geprognosticeerde liquiditeitsprognose

x € 1.000	Realisatie 2016	Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019
Saldo baten en lasten	-687	37	402	267
<i>Aanpassingen voor:</i>				
Afschrijvingen (+)	1.034	1.050	980	987
Mutatie voorzieningen (+)	102	349	492	-105
<i>Veranderingen in vlottende middelen:</i>				
Vorderingen (-)	-103	0	0	0
Schulden (+)	-404	-154	-111	-114
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	147	1.282	1.763	1.035
Interest (+)	73	51	25	5
<u>Kasstroom uit operationele activiteiten</u>	220	1.333	1.788	1.040
Investerings in mat. vaste activa (-)	911	853	906	947
Desinvesterings in mat. vaste activa (+)	0	0	0	0
Investerings in fin. vaste activa (-)	-587	-517	-513	-489
<u>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</u>	-324	336	393	458
Nieuw opgenomen leningen	0	0	0	0
Aflossing langlopende leningen	0	0	0	0
<u>Kasstroom uit financiële activiteiten</u>	0	0	0	0
Mutatie liquide middelen	-104	997	1.395	582

Door de ontwikkelingen op de huidige financiële markt is in de meerjarenbegroting rekening gehouden met vrijval van obligaties ten gunste van de liquide middelen. Naast de positieve resultaten heeft dit een groot effect op de liquide middelen.

B. Overige rapportages

B1. Rapportage aanwezigheid en werking van het interne risicobeheersings- en controle systeem.

Op hoofdlijnen wordt binnen de Scholengroep Over- en Midden-Betuwe gewerkt met de onderstaande instrumenten om risico's te beheersen en te controleren:

- Meerjarig strategisch beleidsplan op stichtingsniveau.
- Meerjarige schoolplannen op de scholen.
- Financiële meerjaren prognoses (leerlingen, formatie, investeringen) en financiële begrotingen.
- Treasurystatuut en treasuryjaarplan.
- Jaarlijkse Planning en Controlcyclus.
- Vastgelegde taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van alle geledingen.
- Vastgelegde procedures en processen.
- Integraal verantwoordelijk management op de scholen.
- Centraal ingerichte computersystemen.
- Periodieke maandrapportages (Maraps) en verantwoordingsrapportages (Veraps).
- Planmatig werken o.a. bij vergaderingen.

Gedurende het verslagjaar zijn bovenstaande instrumenten ingezet. De resultaten zijn zichtbaar als volgt:

- De in het strategisch beleidsplan 2012-2017 benoemde doelen en daaruit voorkomende acties welke succesvol zijn afgehandeld, zijn periodiek aan de Raad van Toezicht gerapporteerd en besproken. Op basis hiervan is in oktober 2016 een start gemaakt met een vernieuwd strategisch beleidsplan. De individuele schoolplannen zullen na vaststelling van het nieuwe strategisch beleidsplan, verankerd worden met de te bereiken strategische doelen zoals benoemd in dit beleidsplan.
- Op bestuurlijk advies heeft de Raad van Toezicht ingestemd met een verbeterde grip op begroten en verantwoorden. De eerder ingezette begroting op schooljaar in combinatie met een kalenderjaarbegroting is teruggebracht naar enkel een kalenderjaarbegroting. Hiermee is meer eenduidigheid gerealiseerd.
- Er is in 2016 gewerkt aan een zogenaamd 'single sign on' voor wat betreft het gebruik van (kantoor)applicaties en een aanscherping van de inlogprocedures.
- De maandrapportages worden na publicatie intensief besproken met het directieteam in het kader van integraal management en integrale sturing van de locatie.
- Het Treasurystatuut is aangepast aan de kaders van de nieuwe wet- en regelgeving. Op basis hiervan is het Treasury jaarplan 2017 gebaseerd. Beide documenten zijn door de Raad van Toezicht goedgekeurd.
- Het managementstatuut waarin taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden zijn vastgelegd is kort besproken binnen het directieoverleg en de Raad van Toezicht. Het vigerende managementstatuut wordt momenteel herijkt en wordt aangepast naar de nieuwe organisatorische situatie waarbij de in 2016 aangesloten PO-school ook qua TBV's wordt opgenomen.
- In 2016 zijn de voorbereidingen opgestart om met ingang van 1 januari 2017 de controle op de salarisadministratie onder te brengen bij de afdeling financiële zaken.

B2. Beschrijving van de belangrijkste risico's en onzekerheden

In het tweede kwartaal 2016 is, na afstemming met de auditcommissie van de Raad van Toezicht, gestart met de doorlichting van het sinds 2012 in gebruik zijnde risicomanagementsysteem van het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NAR). Een doorlichting die antwoord moest geven op onze vraag of het huidige systeem up-to-date is, of deze voldoet aan de huidige eisen die gesteld worden aan een goed systeem van risicomanagement en of er aanpassingen in het systeem moeten worden aangebracht. Tegelijkertijd was behoefte aan een oordeel over de goede elementen die het risicomanagementsysteem heeft, welke beperkingen het met zich meebrengt en welke verbeterpunten zijn te onderkennen. Tevens hebben wij adviezen ter verbetering van het risicomanagementsysteem gevraagd. De doorlichting van

het gehanteerde systeem en de procedure door een externe partij heeft een rapportage opgeleverd met uitgangspunten voor optimalisering van risicomangement binnen de scholengroep.

Met deze uitgangspunten zal in 2017 een start gemaakt worden met een nieuwe wijze van het managen van risico's met als basis het medio 2017 vast te stellen nieuwe Strategische Beleidsplan 2017-2022 waarin de te bereiken strategische doelen zijn geformuleerd. Hierbij wordt koers gezet om het eigenaarschap van het risico en draagvlak voor de benoemde risico's in de scholengroepbrede organisatie, verbeterd te borgen binnen alle scholenteams.

Dit heeft er toe geleid dat 2016 een soort van overgangsjaar betreft en er geen formele herijking van de in 2015 geactualiseerde risico's heeft plaatsgevonden. Wel is er in de interne bestuurlijke verantwoordingsrapportages en de verantwoordingsrapportages vanuit de schoollocaties, gerapporteerd over de ontwikkeling van de benoemde risico's en de mogelijk daaruit volgende (financiële) effecten. Ook dient opgemerkt te worden dat de genoemde inventarisatie alleen nog VO-scholen betrof. Echter gezien de onderstaande uitkomsten, wordt verondersteld dat de beschikbare weerstandscapaciteit ook toereikend is voor de PO-school.

De getalsmatige informatie uit de eerder geactualiseerde rapportage in 2015, rekening houdend met de situatie per ultimo 2016 is als volgt:

	Situatie 31-12-2016	Situatie 31-12-2015
Benodigde weerstandscapaciteit (absoluut maximum)	€ 4.590.000	€ 4.590.000
Benodigde weerstandscapaciteit (o.b.v. risicosimulatie NAR; 90% zekerheid) (A)	€ 2.145.287	€ 2.145.287
Beschikbare weerstandscapaciteit SgOMB (B)	€ 6.438.702	€ 6.954.874
Ratio weerstandsvermogen (B) : (A)	3,00	3,24
Betekenis Ratio weerstandsvermogen	Uitstekend	Uitstekend

De belangrijkste risico's (financieel en imago) zijn hieronder gepresenteerd.

	Situatie 31-12-2016	Situatie 31-12-2015
Belangrijkste Financiële risico's	<ol style="list-style-type: none"> 1. Onzekere financiering leerlingenstromen en/of lagere bekostiging per leerling doordat het ministerie bekostigingsvoorwaarden aanscherpt of delen uit de bekostiging bezuinigt (onbetrouwbare overheid). 2. Onvoorziene aanpassing/reparatie huisvesting. 3. Onvoldoende succes met het reguliere onderwijsaanbod. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Onzekere financiering leerlingenstromen en/of lagere bekostiging per leerling doordat het ministerie bekostigingsvoorwaarden aanscherpt of delen uit de bekostiging bezuinigt (onbetrouwbare overheid). 2. Onvoorziene aanpassing/reparatie huisvesting. 3. Verwachtingen omtrent financiële beleggingen worden niet gerealiseerd (waardevermindering, inzakkende financiële markten en dito instellingen).
Belangrijkste Imago risico's	<ol style="list-style-type: none"> 1. Onvoldoende succes met het reguliere onderwijsaanbod. 2. Ongewenste invloeden die optreden vanwege publieke uitingen 3. Ongeautoriseerde toegang van buitenaf tot het intern personeel- en leerlingeninformatiesysteem. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ongewenste invloeden die door stakeholders (bijv. oud-werknemers) worden uitgeoefend op de organisatie c.q. die optreden vanwege ongunstige publieke uitingen (internet/reactie krantenartikelen). 2. Feitelijke onderwijsresultaten en -scores blijven achter bij de doelstellingen. 3. Ongewenst gedrag leerlingen/ ongewenst gedrag ouders-verzorgers.

Per domein zijn de belangrijkste risico's (financieel en imago) als volgt:

Domein	Belangrijkste financiële risico's per 31-12-2016	Belangrijkste imago risico's per 31-12-2016
Onderwijs	Onvoldoende succes met reguliere onderwijsaanbod	Ongewenst gedrag leerlingen/ongewenst gedrag ouders-verzorgers/externen.
Personeel	Hoog (meer dan gemiddeld) ziekteverzuim.	Ongewenst gedrag medewerkers (seksuele intimidatie, onethisch gedrag).
Financiën	Onzekere financiering leerlingenstromen en/of lagere bekostiging per leerling doordat het ministerie bekostigingsvoorwaarden aanscherpt of delen uit de bekostiging bezuinigt (onbetrouwbare overheid).	Onzekere financiering leerlingenstromen en/of lagere bekostiging per leerling doordat het ministerie bekostigingsvoorwaarden aanscherpt of delen uit de bekostiging bezuinigt (onbetrouwbare overheid).
Kwaliteit	Onvoorziene aanpassing/reparatie huisvesting.	Ongewenste invloeden die door stakeholders (bijv. oud-werknemers) worden uitgeoefend op de organisatie c.q. die optreden vanwege ongunstige publieke uitingen (internet/reactie krantenartikelen).

B3. Rapportage toezichthoudend orgaan

Voor deze rapportage verwijzen u graag naar het verslag van de Raad van Toezicht onder hoofdstuk 7.

Hoofdstuk 7 Raad van Toezicht

7.1 Algemeen

De Raad van Toezicht van de Scholengroep Over- en Midden-Betuwe bestaat uit zeven personen. Zij oefenen hun taak uit op basis van de statuten en reglementen. De leden van de raad opereren zonder last of ruggenspraak en zijn daarmee onafhankelijk.

De Raad van Toezicht handelt volgens de principes die zijn vastgelegd in de Code goed onderwijsbestuur voor het voortgezet onderwijs. De Raad van Toezicht is (collectief) lid van de VTOI en weet zich vertegenwoordigd door deze vereniging in onder andere de CAO afspraken voor bestuurders. De actuele vergoedingsregeling voor toezichthouders wordt toegepast.

In 2016 heeft de werving en selectie plaats gevonden voor een nieuw lid van de Raad van Toezicht. Hiertoe heeft de Raad een profielschets opgesteld. De vacature is d.m.v. een advertentie voor een breed publiek open gesteld en begeleid door het bureau Erik Versteeg Search B.V.. Na een zorgvuldig proces is een tweetal kandidaten per 1 augustus 2016 benoemd, te weten mw. Schouten en dhr. Verwoert.

De samenstelling van de Raad van Toezicht was ultimo 2016 als volgt:

Naam	Functies/werkzaamheden	1 ^e benoeming en 2 ^e benoeming
Dhr. drs. B.H.T. Roodink	<i>Functie in RvT:</i> - Voorzitter <i>Aandachtsgebied:</i> - Governance en onderwijsontwikkelingen <i>Commissies:</i> - Geen <i>Reguliere werkzaamheden:</i> - Zelfstandig adviseur <i>Nevenfuncties:</i> - Voorzitter RvT Sg Het Streek	1 ^e benoeming: 01-08-2013 t/m 01-08-2017 2 ^e benoeming:
Mw. mr. S.A.B.D. Gosselt	<i>Functie in RvT:</i> - Vicevoorzitter <i>Aandachtsgebied:</i> - HRM en bedrijfsvoering <i>Commissies:</i> - Werkgeverscommissie <i>Reguliere werkzaamheden:</i> - Coach en procesbegeleider <i>Nevenfuncties:</i> - Lid RvT Erfgoed Gelderland	1 ^e benoeming: 19-01-2011 t/m 19-01-2015 2 ^e benoeming: 19-01-2015 t/m 19-01-2019
Mw. mr. N. Stommels	<i>Functie in RvT:</i> - Lid <i>Aandachtsgebied:</i> - Juridische zaken <i>Commissies:</i> - Werkgeverscommissie <i>Reguliere werkzaamheden:</i> - Advocaat <i>Nevenfuncties:</i> - Lid RvT Stichting Fluvius	1 ^e benoeming: 19-01-2011 t/m 19-01-2015 2 ^e benoeming: 19-01-2015 t/m 19-01-2019

Bestuursverslag 2016

Stichting Christelijk Voortgezet Onderwijs Over- en Midden-Betuwe

Naam	Functies/werkzaamheden	1^e benoeming en 2^e benoeming
Dhr. drs. B. van Lingen	<p><i>Functie in RvT:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Lid <p><i>Aandachtsgebied:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Openbaar bestuur en bedrijfsvoering <p><i>Commissies:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Auditcommissie <p><i>Reguliere werkzaamheden:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Voorzitter Raad van Bestuur zorginstelling <p><i>Nevenfuncties:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Geen 	<p>1^e benoeming: 02-02-2009 t/m 02-12-2013</p> <p>2^e benoeming: 02-12-2013 t/m 02-12-2017</p>
Dhr. drs J.V.C.T. van Duren RC	<p><i>Functie in RvT:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Lid <p><i>Aandachtsgebied:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Financiën, risicomanagement, bedrijfsvoering <p><i>Commissies:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Auditcommissie <p><i>Reguliere werkzaamheden:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Manager Financiën & Control <p><i>Nevenfuncties:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Lid RvT Stichting SWG/STUW - Lid RvT Woningbouwcoöperatie Talis - Lid RvT Stichting gezondheidscentra Eindhoven 	<p>1^e benoeming: 01-08-2013 t/m 01-08-2017</p> <p>2^e benoeming:</p>
Dhr. Th. Verwoert RA RE	<p><i>Functie in RvT:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Lid <p><i>Aandachtsgebied:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Financiën, risicomanagement, bedrijfsvoering <p><i>Commissies:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Auditcommissie <p><i>Reguliere werkzaamheden:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Registeraccountant-partner <p><i>Nevenfuncties:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> -Lid bestuur St. Heilig Landstichting en Eerste Hulp Stichting der Heilig Land Stichting -Lid bestuur St. Dienstverlening Entrea 	<p>1^e benoeming: 01-08-2016 t/m 01-08-2020</p> <p>2^e benoeming:</p>

Naam	Functies/werkzaamheden	1 ^e benoeming en 2 ^e benoeming
Mw. P.M. Schouten	<i>Functie in RvT:</i> - Lid <i>Aandachtsgebied:</i> - Onderwijsontwikkelingen, kwaliteit <i>Commissies:</i> - Onderwijs & Kwaliteit <i>Reguliere werkzaamheden:</i> - Manager administratie <i>Nevenfuncties:</i> - Geen	1 ^e benoeming: 01-08-2016 t/m 01-08-2020 2 ^e benoeming:

De Raad van Toezicht kent twee vaste commissies: de auditcommissie en de werkgeverscommissie. Voor beide commissies is een reglement vastgesteld. Tijdens de jaarlijkse evaluatie in september 2016 is besloten om in 2017 te komen tot een commissie onderwijs en kwaliteit. Daarbij zal de inhoud en werkwijze van deze RvT-commissie nader worden vast gesteld.

7.2 Werkgeverscommissie

In de werkgeverscommissie hebben zitting de vice- voorzitter en een ander lid van de Raad van Toezicht. De leden worden benoemd voor een periode van 4 jaar. De werkgeverscommissie beoordeelt het functioneren van het College van Bestuur op basis van de resultaatafspraken in relatie tot vastgestelde aandachtsgebieden. Een verslag met de zelfreflectie van het College van Bestuur is uitgangspunt voor het gesprek. Ook de samenwerking tussen het College van Bestuur en Raad van Toezicht is punt van bespreking. Voorafgaande aan de beoordeling verzamelt de commissie op verschillende manieren informatie over het functioneren van het College van Bestuur. Het resultaatgesprek heeft plaatsgevonden op 29 februari 2016.

7.3 Auditcommissie

In de auditcommissie hebben twee leden van de Raad van Toezicht zitting, waaronder in ieder geval een lid met specifieke kennis van en affiniteit met financiële vraagstukken. De leden worden benoemd voor een periode van vier jaar. De auditcommissie houdt in het bijzonder toezicht op de werking van de interne risicobeheersing en controlesystemen (inclusief het riskassessment en riskmanagement), de naleving van wet- en regelgeving, de financiële informatieverschaffing, de rol van de interne controlefunctie, de financiering, de toepassing van ICT, en het vastgoedbeheer. De commissie adviseert en assisteert de Raad van Toezicht op het punt van financiële aangelegenheden en verantwoording. De begroting en jaarrekening gelden daarbij als kernactiviteit. In het verslagjaar heeft de auditcommissie de Raad van Toezicht geadviseerd over:

- Jaardocument, accountantsverslag 2015 en begroting 2017
- Het beleggingsbeleid en het beleid t.a.v. het weerstandsvermogen

7.4 Standaard Werkwijze van de Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht vergadert vijf maal per jaar en richt zich daarbij op de gerealiseerde prestaties en op de effecten van de door het College van Bestuur gevoerde strategie. Zij doet dit aan de hand van een jaaragenda, die gedomineerd wordt door centrale thema's als het strategisch beleid zelf, onderwijskwaliteit, kwaliteitsbeleid, personeelsbeleid, financiën, planning & control, organisatieontwikkeling, PR en Marketing en regionale ontwikkelingen. De Raad van Toezicht vergadert regulier in aanwezigheid van het College van Bestuur. Voorafgaand aan dit overleg is er vooroverleg met alleen de leden van de Raad van Toezicht. Indien noodzakelijk kan de Raad van Toezicht extra vergaderen, los van het College van Bestuur. De Raad van Toezicht is ook in 2016 aanwezig geweest bij bijzondere gelegenheden op de scholen (open dagen) en de managementbijeenkomst.

7.5 Speerpunten in 2016

In 2016 heeft de Raad van Toezicht diverse onderwerpen besproken die samenhangen met de onder 7.4. beschreven werkwijze.

De Raad van Toezicht heeft in haar vergaderingen van 2016 bij de verschillende beleidsterreinen zoals personeel/HRM-beleid, leerlingenstromen, onderwijsbeleid en uiteraard financiën, net als in 2015, aangegeven, dat het lange termijnperspectief in alle beschouwingen moet worden meegenomen. De continuïteit van de Scholengroep OMB, mede in het licht van de demografische ontwikkelingen, is daarbij het oogmerk. In dat licht bezien heeft de Raad met instemming kennis genomen van de intentie van het College van bestuur om werk te maken van een toekomstbestendige, duurzame samenwerking met scholen voor zowel primair als voortgezet onderwijs.

7.6 Zelfevaluatie

De jaarlijkse zelfevaluatie van de Raad van Toezicht heeft in september 2016 plaats gevonden. De zelfevaluatie vond plaats in aanwezigheid van het College van Bestuur. De externe begeleiding van deze evaluatie was in handen van dhr. Klifman van het bureau van Beekveldt en Terpstra. Het verslag van deze bijeenkomst is tijdens een van de reguliere RvT-vergaderingen besproken en heeft o.a. geleid tot het voornemen om te komen tot een jaarlijks opleidingsplan voor de leden van de Raad van Toezicht.

7.7 Een professionele Raad van Toezicht

De taken van de toezichthouder worden (onder maatschappelijke druk) steeds zwaarder. De Raad van Toezicht van de Scholengroep Over- en Midden-Betuwe ziet erop toe dat de leden investeren in de eigen ontwikkeling en actueel geïnformeerd zijn. Enerzijds gebeurt dat door regelmatige relevante informatie (abonnementen, VO nieuws e.d.) anderzijds door deelname aan workshops en conferenties (VTOI).

7.8 Overleg met de GMR

Dit verslagjaar hebben de voorzitter van de RvT en een ander lid van de RvT twee keer overleg gehad met de GMR. Via het College van Bestuur is de Raad van Toezicht periodiek geïnformeerd over de communicatie met en de besprekthema's van de GMR.

Hoofdstuk 8 Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad

Daar de SgOMB bestaat uit de OBC-scholen en het HPC met ieder een eigen Medezeggenschapsraad, bestaat er ook een Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad, waarin (net als in de MR) drie geledingen binnen de scholengroep vertegenwoordigd zijn, te weten het personeel, de ouders en de leerlingen. In het reglement staat onder andere vermeld over welke zaken de GMR instemmings- dan wel adviesrecht heeft.

8.1 Samenstelling

De 16 leden van de GMR worden in principe afgevaardigd door de respectievelijke MR-en: 4 personeelsleden, 2 ouders en 2 leerlingen per school. Als een MR niet voldoende mensen kan afvaardigen, worden er door de GMR verkiezingen uitgeschreven onder de geleding(en) van de betreffende school, waardoor zij rechtstreeks in de GMR komen te zitten, zonder in de MR te zitten. Voor de onderwerpen die in de 6 vergaderingen in het jaar worden besproken is dat geen probleem: deze hebben merendeels te maken met bovenschoolse zaken, niet direct gerelateerd aan de diverse scholen.

- **Leden in de periode van januari tot augustus 2016:**

personeel: Mark van den Berg, Angela ten Bokum, Myrna Hummelink, Marjolein Kasman, Ties Koopmans, Gerrit Laurensen (voorzitter) en Han Swoboda (wnd. secretaris).

ouders: Wijnand Gerritsen, Erik Janssen, Johan de Jonge.

leerlingen: Noud Cochius, Marcel van Hoorn.

- **Leden in de periode van augustus tot en met december 2016:**

personeel: Mark van den Berg, Angela ten Bokum, Nanda Jansen, Marjolein Kasman, Ties Koopmans, Gerrit Laurensen (voorzitter) en Han Swoboda (secretaris).

ouders: Renate Baanstra (tot oktober) en Leonie van Bezooijen.

leerlingen: Noud Cochius, Melanie van der Vegt.

8.2 Doel en werkwijze

Onze GMR staat voor de belangen van leerlingen, ouders en personeel in het streven naar kwalitatief onderscheidend onderwijs en goed werkgeverschap op onze scholengemeenschap. Dit gebeurt in open communicatie met de bestuurder die altijd het eerste gedeelte van de vergadering aanwezig is om de agendapunten nader toe te lichten, meestal vergezeld door zijn externe adviseur en de directeur van het Bestuursbureau. In het tweede gedeelte van de vergadering worden alle zaken opnieuw besproken, standpunten bepaald en beslissingen genomen.

De onderwerpen die ter tafel komen zijn vaak voorbereid en uitgewerkt in commissies waarin directeuren, GMR-leden en stafmedewerkers zitting hebben. Zo is er een vaste commissie taakbeleid en integraal personeelsbeleid waarin GMR-leden meepraten over nieuw of aangepast beleid. In de commissie financiën worden we desgevraagd door de stafmedewerkers van het Bestuursbureau bijgepraat over de details van financiële stukken. De GMR is afgevaardigd in de Arbo-commissie van de scholengroep en de OndersteuningsPlanRaad van het regionale samenwerkingsverband voor passend onderwijs. Ook is een lid van de GMR afgevaardigd in de commissie kwaliteit en onderwijs.

8.3 Vergaderingen

We kennen de volgende vergaderingen:

GMR – vergaderingen (plenair)

Vergaderingen van de voltallige GMR op basis van een vooraf gepubliceerde agenda en stukken. De GMR wordt tijdens deze vergaderingen ook bijgepraat over relevante ontwikkelingen zoals dit jaar: 10-14 onderwijs en de nieuwbouwplannen voor OBC Elst. In 2016 zijn deze gehouden op 28 januari, 15 maart, 18 mei, 30 juni, 27 september en 15 november.

Agenda overleg

Voorafgaand aan de plenaire vergaderingen is er steeds een agenda-overleg tussen de voorzitter van het College van Bestuur en het dagelijks bestuur van de GMR (voorzitter en secretaris).

PGMR vergaderingen

De personeelsgeleding vergadert voorafgaand aan de plenaire vergaderingen.

Vergaderingen van de GMR met de Raad van Toezicht

In principe vergadert de GMR tweemaal per jaar met een vertegenwoordiging van de Raad van Toezicht.

Commissie vergaderingen

Vergaderingen waarbij GMR-leden, zonder last, meedenken, meepraten over aanpassingen van bestaand of nieuw beleid, evaluaties, rapportages e.d.

8.4 Onderwerpen van gesprek

Naast de ieder jaar terugkerende vaste onderwerpen, zoals de kaderbrief van het College van Bestuur, de begrotingen, het kadertaakbeleid, de functiemix, het vakantierooster, aanpassingen in het functieboek, kwamen er ook incidentele zaken aan de orde. Hieronder staan de behandelde zaken ingedeeld volgens de bevoegdheden van de GMR of een geleding daarvan.

De GMR heeft instemming verleend aan de onderstaande zaken:

- Integriteitscode
- Alcohol en drugsbeleid
- Klokkenluidersregeling
- Benoemingsprocedure OP en OOP
- Verzuimbeleid
- Elektronische informatie en communicatiemiddelen (EIC) regeling voor personeel
- Gezonde en veilige school
- Klachtenregeling en Rol van Vertrouwenspersoon
- Procedure benoeming Voorzitter/lid college van bestuur schooldirecteur/rector directeur Bestuursbureau teamleider/directielid VO-PO
- Arbobeleidsplan (na aanpassingen)
- Functiebeschrijving hoofdconciërge (in tweede instantie, na aanpassing)
- Kadertaakbeleid (na aanpassingen)

De GMR heeft positief geadviseerd t.a.v.:

- Vakantierooster 2016 – 2017 v.w.b. de vakantiedagen.
- De meerjarenbegroting 2015 – 2019
- Profielschets RvT

De GMR heeft informatie ontvangen en met het CvB besproken:

- Planning en Control cyclus en dan vooral over het tijdstip van invloed van GMR op de Meerjarenbegroting: daarvoor is een experimenteel model afgesproken, wat dit jaar redelijk goed werkte.
- Sporthal Huissen
- Verplichte werkmiddagen in Elst
- Analyse ziekteverzuim, gevolgd door een gesprek met de bedrijfsarts.
- Uitgangspunt om zo min mogelijk externe bureaus binnen halen.
- Interne sollicitatieprocedure voor LC- en LD-functionarissen met o.a. de positie van medewerker PO
- Landelijk reglement klachtencommissie
- Protocollen reizen bij terreurdreiging en weersomstandigheden
- Enquête taakbeleid
- Basisbudget, opname van verlof
- Structurele avondvergaderingen
- Welzijnsonderzoek en training voortgezet werkplezier
- Uitbreiding van SgOMB met het primair onderwijs (Dr. Lammerts van Buerenschool)
- 10-14 onderwijs
- Krimp (afname leerlingen)

Per eind 2016 nog niet afgehandeld:

- Het ICT-beleidsplan, waarbij de voorgestelde vernieuwingen in verhouding tot de vraag van de werkvloer een aandachtspunt was. Er wordt nu als uitgangspunt genomen: ICT voegt zich naar vraag van de werkvloer.
- Hoe moet het taakbeleid geëvalueerd worden? Via jaarlijkse enquête voor ieder personeelslid en/of gesprekken met een aantal willekeurig gekozen personeelsleden.
- Kwaliteitsbeleid

Daarnaast heeft de GMR intern gesproken over o.a. het functioneren van de GMR, de onderlinge taakverdeling en de gang van zaken in werkgroepen.

8.5 Ondersteuning

In voorkomende gevallen maakt de GMR gebruik van externe ondersteuning van het Informatie en adviescentrum van de AOb – hiervoor is een serviceabonnement afgesloten.

8.6 Facilitering

Personeelsleden worden gefaciliteerd op basis van CAO afspraken. De uren die benodigd zijn voor GMR werk worden in mindering gebracht op hun jaartaak. Ouders en leerlingen ontvangen een bescheiden vacatievergoeding.

Hoofdstuk 9 Adresgegevens

Stichting Christelijk Onderwijs Over- en Midden-Betuwe

Bestuursnummer 41440

Bestuurder Dhr. H.A. Grimmius

T 0481-470555

E info@scholengroepomb.nl

Kamer van Koophandel: 09139157

Scholengroep Over- en Midden-Betuwe

De Heister 1, 6681 CV Bemmelen

Postbus 19, 6680 AA Bemmelen

T 0481 - 47 05 55

E info@scholengroepomb.nl

W www.sgomb.nl

Bestuursbureau Scholengroep Over- en Midden-Betuwe

Postbus 19, 6680 AA Bemmelen

T 0481 - 47 05 55

E info@scholengroepomb.nl

W www.sgomb.nl

Scholengroep Over- en Midden-Betuwe bestaat uit:

Hendrik Pierson College Zetten

Mammoetstraat 1-3, 6671 DL Zetten

Postbus 2, 6670 AA Zetten

T 0488 - 45 15 44

E administratie@hpcnet.nl

W www.hendrikpiersoncollege.nl

BRIN 00TM

Sector VO

Over Betuwe College Bemmelen

Locatie De Heister, havo-vwo

De Heister 1, 6681 CV Bemmelen

Postbus 19, 6680 AA Bemmelen

T 0481 - 47 05 55

E bemmel@overbetuwecollege.nl

W www.overbetuwecollege.nl

BRIN 17IM

Sector VO

Locatie Essenpas, vmbo-t

Drieske 4, 6681 CX Bemmelen

Postbus 19, 6680 AA Bemmelen

T 0481 - 47 02 90

E bemmel@overbetuwecollege.nl

W www.overbetuwecollege.nl

BRIN 17IM

Sector VO

Over Betuwe College Elst

Van der Duyn van Maasdamstraat 25, 6661 ZR Elst
Mozartstraat 12, 6661 BL Elst
Postbus 19, 6680 AA Bommel
T 0481 - 36 65 55
E elst@overbetuwecollege.nl
W www.overbetuwecollege.nl
BRIN 17IM
Sector VO

Over Betuwe College Huissen

Julianastraat 17, 6851 KJ Huissen
Postbus 5, 6850 AA Huissen
T 026 - 326 32 22
E huissen@overbetuwecollege.nl
W www.overbetuwecollege.nl
BRIN 17IM
Sector VO

Basisschool Dr. Lammerts van Buerenschool

H. Piersonstraat 23, 6671 CK Zetten
T 0488 - 45 15 69
E info@lvbueren.nl
W www.lvbueren.nl
BRIN 07OZ
Sector PO

Deel 2

Jaarrekening 2016

Vastgesteld:

Bemmel, 2 juni 2017
Dhr. H.A. Grimmius, Voorzitter College van Bestuur

Goedgekeurd:

Bemmel, 12 juni 2017
Dhr. B.H.T. Roodink, Voorzitter Raad van Toezicht

Hoofdstuk 1 Grondslagen van de balans per 31 december 2016 en staat van baten en lasten 2016

Grondslagen balans

Verslaggeving

Voor het jaarverslag 2016 van de Stichting Christelijk Onderwijs Over- en Midden-Betuwe gelden de inrichtingsvereisten van Boek 2, Titel 9 van het Burgerlijk Wetboek en de richtlijnen van de Raad voor Jaarverslaggeving, met name Richtlijn 660 'onderwijsinstellingen'. Het statutaire verslagjaar is gelijk aan het kalenderjaar.

Algemeen

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden vóór het einde van het kalenderjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Fusie

De bestuurlijke fusie is in de jaarrekening verwerkt als samensmelting van belangen volgens de 'pooling of interests'-methode. Overeenkomstig deze methode is de voeging verwerkt alsof de samensmelting is gerealiseerd vanaf het begin van het boekjaar. Ook de vergelijkende cijfers zijn pro forma aangepast alsof de samensmelting altijd al heeft bestaan; m.a.w. ook al in de voorafgaande jaren een feit was. Ter verduidelijking hiervan is in de bijlage het verloop van de oorspronkelijk vergelijkende cijfers naar de pro forma vergelijkende cijfers opgenomen, zowel voor wat betreft de geconsolideerde als enkelvoudige jaarrekening. Door toepassing van de 'pooling of interest' methode zijn de onderstaande aanpassingen direct in het begin vermogen verwerkt. De kosten voor de fusie zijn vooral in 2014 (€30.500) en 2015 (€ 3.000) gemaakt. Naast de interne uren, die niet apart zijn bijgehouden, bedragen de totale externe kosten voor de fusie € 33.500.

Tot en met 31 december 2015 werd de voorziening jubileum gratificaties bij de Dr. Lammerts van Buerenschool gewaardeerd tegen contante waarde. Uit de herberekening van deze voorziening per 31 december 2015 is gebleken dat de voorziening jubileum gratificaties € 9K lager had moeten zijn (€ 7K in plaats van € 16K).

Tot en met 31 december 2015 werd de voorziening groot onderhoud bij de Dr. Lammerts van Buerenschool gevormd op basis van een geschat bedrag van het groot onderhoud en de periode die telkens tussen de werkzaamheden voor groot onderhoud verloopt. Binnen de scholengroep wordt op basis van meerjaren onderhoudsplannen voor de komende 20 jaar de onderhoudsuitgaven bepaald. Wij kiezen ervoor om dezelfde systematiek van de opbouw van deze voorziening voor alle scholen gelijk te houden, waarbij voor de PO school ook de uitgaven onder € 100K worden voorzien. Uit de herberekening van deze voorziening per 31 december 2015 is gebleken dat de voorziening onderhoud € 8K lager had moeten zijn (€ 81K in plaats van € 89K).

Tot en met 31 december 2015 werden andere afschrijvingstermijnen bij Dr. Lammerts van Buerenschool gehanteerd. Uit de herberekening van materiële vaste activa per 31 december 2015 is gebleken dat de waarde € 16K lager had moeten zijn (€ 137K in plaats van € 153K).

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest, ontvangen dividenden en winstbelastingen zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

Vergelijkende cijfers

Voor zover van toepassing zijn ter vergelijking de realisatiecijfers opgenomen van het voorgaande jaar, alsmede de cijfers van de meest recente, vastgestelde versie van de begroting van het verantwoordingsjaar. Als gevolg van de fusie met de Vereniging Dr. Lammerts van Buerenschool uit Zetten per 1 januari 2016 zijn de vergelijkende cijfers samengevoegd. Beide jaarrekeningen waren niet geheel vergelijkbaar, en is daar waar nodig aangepast in de vergelijkende cijfers. Hierdoor zijn sommige cijfers niet goed vergelijkbaar. De aanpassing van de vergelijkende cijfers heeft geen gevolgen, tenzij onder het kopje 'fusie' reeds toegelicht, voor het resultaat 2015. In de bijlage 1 zijn de gecomprimeerde enkelvoudige cijfers van zowel de stichting als de vereniging over 2015 opgenomen.

Segmentatie

De grondslagen die voor de drie operationele segmenten worden gehanteerd zijn gelijk aan de hieronder beschreven grondslagen.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs verminderd met de afschrijvingen. Echter op basis van de taxatie begin 2011 zijn alle activeringen van 2010 en eerder tegen de getaxeerde boekwaarde en de resterende looptijd op de juiste locatie verwerkt. Het groot onderhoud aan de gebouwen wordt niet geactiveerd, maar komt ten laste van de voorziening groot onderhoud. De afschrijvingen worden berekend volgens de lineaire methode op basis van de geraamde gebruiksduur. De aanschaf van duurzame gebruiksgoederen wordt als investering aangemerkt als het voldoet aan de intern opgestelde investeringscriteria. Per categorie is een minimale aanschafwaarde met een minimale afname opgenomen. Investeringscriteria die niet aan deze criteria voldoen, zijn volgens deze criteria geen investeringen en worden rechtstreeks ten laste van het resultaat gebracht.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen in jaren:

Categorie	Afschrijvingstermijn in jaren	Minimale aanschafwaarde
Gebouwen en terreinen	10 tot en met 40 jaar	€ 10.000
Inventaris en apparatuur	2 tot en met 15 jaar	€ 60 (per stuk, minimaal per 10) - € 2.000
Overige materiële vaste activa	5 jaar	€ 500

Effecten (financiële vaste en vlottende activa)

De effecten zijn gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs dan wel tegen marktwaarde, wanneer deze lager is dan de geamortiseerde kostprijs.

Vorderingen (vlottende activa)

De vorderingen zijn bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde, inclusief transactiekosten. Vervolgens zijn de vorderingen na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Er is geen sprake van agio of disagio en transactiekosten waardoor de geamortiseerde kostprijs gelijk is aan de nominale waarde van de vorderingen. Voorzieningen wegens oninbaarheid zijn in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering. De voorziening dubieuze vorderingen is conform de statische methode bepaald. Op basis van alle openstaande vorderingen van het voorgaand schooljaar wordt 50% van de openstaande vorderingen als voorziening opgenomen.

Voor onderwijsinstellingen vallende onder de WVO is het op basis van artikel 5 van de Regeling 'Onvoorzien gevallen bij invoering vereenvoudiging bekostiging voortgezet onderwijs' (kenmerk:WJZ-2005/54063802) toegestaan een vordering op te nemen op de Minister van OCW. Hiervan is voor het VO geen gebruik van gemaakt, maar is gekozen om de vordering te verantwoorden onder de niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen. De hoogte hiervan wordt jaarlijks aangepast op basis van de per 31 december van dat jaar verschuldigde bruto vakantieaanspraken, toelage aanspraken, pensioenpremies, sociale verzekeringspremies en loonheffingen. De gepresenteerde vordering op het OCW betreft het verschil tussen de aan 2016 toegekende subsidie voor het PO en de daarop ontvangen voorschotten. Dit verschil in betaalritme wordt van het ministerie ontvangen in de maanden januari t/m juli 2017.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn opgenomen tegen de nominale waarde.

Eigen vermogen

Onder het eigen vermogen worden de algemene reserves, de private bestemmingsreserves en publieke bestemmingsreserves gepresenteerd. De algemene reserves bestaat uit de reserves die ter vrije beschikking staan van het Bestuur. De bestemmingsreserves zijn vastgelegd en bestemd voor specifieke toekomstige uitgaven. Wijziging van de bestemmingsreserves geschiedt jaarlijks door middel van een goedgekeurd 'Voorstel bestemming van het exploitatie saldo'. Dit is opgenomen in het financieel jaarverslag.

Voorzieningen

Voorzieningen worden in principe gevormd voor concrete of specifieke verplichtingen die op de balansdatum bestaan. De voorziening jubilea gratificaties is berekend op basis van een vast bedrag ad. € 550 per medewerker met een vast dienstverband. De voorziening onderhoud is bepaald aan de hand van de meerjaren onderhoudsplannen en de daarbij behorende kosten voor de komende 20 jaar. Voor de VO scholen is alleen een voorziening gevormd voor uitgaven groter dan €100K en voor de PO school is de voorziening gevormd voor alle uitgaven conform het meerjaren onderhoudsplan.

De voorziening vervanging is berekend op basis van de verwachte kosten voor de vervangers van de langdurig zieken per ultimo 2016. De voorzieningen spaarverlof en PB 50 sparen zijn berekend op basis van de individuele uurtarieven inclusief bijkomende werkgeverslasten. De voorziening duurzame inzetbaarheid is opgenomen tegen nominale waarde op basis van de gemaakte afspraken met de desbetreffende medewerkers.

Voor de medewerkers van de scholengroep is een pensioenregeling getroffen die kwalificeert als een toegezegde pensioenregeling. De dekkingsgraad per 30 april 2017 bedraagt 100,3%. Deze pensioenregeling is ondergebracht bij een bedrijfstakpensioenfonds (ABP) en wordt – overeenkomstig de in de Richtlijnen Jaarverslaggeving (RJ) aangereikte vereenvoudiging – in de jaarrekening verwerkt als toegezegde bijdrageregeling. Dit betekent dat de over het boekjaar verschuldigde premies als kosten worden verantwoord. De risico's van loonontwikkeling, prijsindexatie en beleggingsrendement op het fondsvermogen zullen mogelijk leiden tot toekomstige aanpassingen in de jaarlijkse bijdragen aan het pensioenfonds. Deze risico's komen niet tot uitdrukking in een in de balans opgenomen voorziening. Informatie over eventuele tekorten en de gevolgen hiervan voor de pensioenpremies in de toekomstige jaren is niet beschikbaar.

Langlopende schulden

Dit betreft schulden met een looptijd van langer dan één jaar.

Kortlopende schulden

Dit betreft schulden met een looptijd van korter dan één jaar.

Hoofdstuk 2 Balans per 31 december

Model A: Balans per 31 december 2016, vergelijkende cijfers per 31 december 2015

1 Activa

	31-12-2016 EUR	31-12-2015 EUR
	<hr/>	<hr/>
Vaste Activa		
1.2 Materiële vaste activa	4.991.367	5.115.115
1.3 Financiële vaste activa	<u>1.045.778</u>	<u>1.600.274</u>
Totaal vaste activa	<u>6.037.145</u>	<u>6.715.389</u>
Vlottende activa		
1.5 Vorderingen	535.358	638.222
1.6 Effecten	519.556	551.852
1.7 Liquide middelen	<u>7.837.910</u>	<u>7.941.421</u>
Totaal vlottende activa	<u>8.892.824</u>	<u>9.131.495</u>
Totaal activa	<u>14.929.969</u>	<u>15.846.884</u>

2 Passiva

	31-12-2016 EUR	31-12-2015 EUR
	<hr/>	<hr/>
2.1 Eigen Vermogen	6.779.470	7.393.867
2.2 Voorzieningen	2.790.287	2.688.403
2.4 Kortlopende schulden	<u>5.360.212</u>	<u>5.764.614</u>
Totaal passiva	<u>14.929.969</u>	<u>15.846.884</u>

Hoofdstuk 3 Staat van baten en lasten

Model B: Staat van baten en lasten jaar 2016, vergelijkende cijfers jaar 2015

3 Baten	2016	Begroot	2015
	EUR	2016 EUR	EUR
3.1 Rijksbijdragen	35.369.386	35.255.300	34.584.090
3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies	317.215	288.300	282.521
3.5 Overige baten	1.637.468	1.491.500	1.861.431
<u>Totaal baten</u>	<u>37.324.069</u>	<u>37.035.100</u>	<u>36.728.042</u>
4 Lasten	2016	Begroot	2015
	EUR	2016 EUR	EUR
4.1 Personeelslasten	29.775.543	28.870.300	28.742.802
4.2 Afschrijvingen	1.034.260	1.034.800	1.017.685
4.3 Huisvestingslasten	2.411.435	2.416.200	2.172.698
4.4 Overige lasten	4.790.090	4.884.600	4.886.332
<u>Totaal lasten</u>	<u>38.011.328</u>	<u>37.205.900</u>	<u>36.819.517</u>
<u>Saldo baten en lasten</u>	<u>-687.258</u>	<u>-170.800</u>	<u>-91.475</u>
5 Financiële baten en lasten	72.862	98.700	124.749
<u>Resultaat</u>	<u>-614.396</u>	<u>-72.100</u>	<u>33.274</u>
 <u>Nettoresultaat</u>	 <u>-614.396</u>	 <u>-72.100</u>	 <u>33.274</u>

Hoofdstuk 4 Kasstroomoverzicht

Model C: Kasstroomoverzicht jaar 2016, vergelijkende cijfers 2015

	2016 EUR	2015 EUR
<i>Kasstroom uit operationele activiteiten</i>		
Resultaat	-687.258	-91.155
Aanpassing voor:		
Afschrijvingen (+)	1.034.260	1.017.685
Mutaties voorzieningen (+)	101885	473.465
Veranderingen in vlottende middelen		
Vorderingen (-)	-102.864	-349.219
Schulden (+)	-404.402	-356.700
Totaal Kasstroom uit bedrijfsoperaties	<u>147.348</u>	<u>1.392.515</u>
Ontvangen interest (+)	72.862	124.428
Betaalde interest (-)	0	0
Buiten gewoon resultaat	<u>0</u>	<u>0</u>
	72.862	124.428
<u>Totaal kasstroom uit operationele activiteiten</u>	<u>220.210</u>	<u>1.516.943</u>
 <i>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</i>		
Investerings in materiële vaste activa (-)	911.058	887.835
Desinvesterings in materiële vaste activa (+)	546	0
Overige investeringen in financiële vaste activa (-)	-586.792	699.138
<u>Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten (+)</u>	<u>-323.720</u>	<u>-1.586.973</u>
 <i>Kasstroom uit financieringsactiviteiten</i>		
Nieuw opgenomen leningen	0	0
Aflossing langlopende schulden	0	0
<u>Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten (-)</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
<u>Mutatie liquide middelen</u>	-103.510	-70.030
 Toelichting op de liquide middelen		
	2016	2015
Stand per 1 januari	7.941.420	8.011.450
Mutatie liquide middelen	<u>-103.510</u>	<u>-70.030</u>
Stand per 31 december	<u>7.837.910</u>	<u>7.941.420</u>

Hoofdstuk 5 Toelichting op de balans

Vaste activa

1.2 Materiële vaste activa

	Aanschaf Prijs 1-1-2016	Afschrijving Cumulatief 1-1-2016	Boekwaarde 1-1-2016	Investering en	Desinves- teringen	Afschrijving en desinves- teringen	Afschrijving en	Aanschaf Prijs 31-12-2016	Afschrijving cumulatief 31-12-2016	Boekwaarde 31-12-2016
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
1.2.1 Gebouwen en terreinen	4.057.879	1.705.093	2.352.786	146.045	0	0	205.872	4.203.924	1.910.965	2.292.959
1.2.2 Inventaris en apparatuur	11.675.423	9.284.316	2.391.107	625.228	410.649	410.104	695.209	11.890.002	9.569.422	2.320.580
1.2.3 Andere vaste bedrijfsmiddelen	1.243.016	871.794	371.222	139.785	0	0	133.179	1.382.801	1.004.973	377.828
Materiële vaste activa	16.976.318	11.861.203	5.115.115	911.058	410.649	410.104	1.034.260	17.476.727	12.485.360	4.991.367

Investerings 2016

De investeringen in gebouwen en terreinen bestaan uit :

- Interne verbouwingen OBC Essenpas € 33.034
- Keuken OBC Essenpas € 27.584
- Mavoplein HPC Zetten € 10.409
- Mediatheek HPC Zetten € 43.932
- Wijziging opleidingen OBC Huissen € 31.085

De investeringen in inventaris en apparatuur 2016 bestaan onder andere uit:

- ICT middelen € 308.616
- Schoolmeubilair € 78.318
- Stoffering, zonwering, vloerbedekking € 69.867
- Gymtoestellen € 64.994
- Kantoormeubilair € 47.887
- Audio Visueel € 11.819

1.3	Financiële vaste activa	Boekwaarde 1-1-2016	Investerings en verstrekte leningen	Desinveste- ringen en afgeloste leningen	Resultaat deelnemingen	Boekwaarde 31-12-2016
		EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
1.3.5	Vorderingen op OCW	0	0	0	0	0
1.3.6	Effecten	1.600.274	0	554.496		1.045.778
	Financiële vaste activa	1.600.274	0	554.496		1.045.778
	Uitsplitsing					
1.3.6.2.1	Staatsobligaties	770.720	0	536.674	0	234.046
1.3.6.2.2	Overige obligaties	829.554	0	17.822	0	811.732
	Effecten	1.600.274	0	554.496		1.045.778

Desinvestering en afgeloste leningen

Dit betreft de afwaardering van de waarde van de obligaties conform de grondslagen, alsmede het onder de vlottende activa opnemen van obligaties die in 2017 vervallen.

Obligaties

Obligaties bestaan ultimo 2016 uit:

1.3.6.2 Obligaties	Aantal	Aankoop -koers	Vervaldatum	Aankoop -waarde	Koers waarde 31 dec. 2016	Gearmor tiseerde Waarde 31 dec. 2016	Boekwaarde 31 dec. 2016
3,5% Duitsland	394.000	116,03	04-07-2019	457.174	436.904	429.759	429.759
4,25% European Investment B.	95.000	103,96	15-04-2019	98.762	105.303	96.077	96.077
2,5% European investment B.	91.000	109,36	15-10-2018	99.513	95.930	95.113	95.113
4% Nederland	232.000	104,15	15-07-2018	241.628	249.020	234.046	234.046
4,75% Rabobank EMTN	190.000	103,38	15-01-2018	196.422	199.677	190.783	190.783
4,5% Nederland	286.000	111,29	15-07-2017	318.289	294.177	293.116	293.116
4,5% Nederland	225.000	107,38	15-07-2017	241.605	231.432	226.440	226.440
				1.653.393	1.612.443	1.565.334	1.565.334

In 2016 is een nieuw Treasurystatuut opgesteld naar aanleiding van de nieuwe regeling Beleggen, Belenen en Derivaten.

Vorraden & Vorderingen

1.5 Vorderingen

	31-12-2016	31-12-2015
	EUR	EUR
1.5.1 Debiteuren	100.441	145.596
1.5.2 Vordering op OCW	55.709	58.264
1.5.7 Overige vorderingen	112.020	181.317
1.5.8 Overlopende activa	269.010	255.559
1.5.9 <u>Af: Voorzieningen wegens oninbaarheid</u>	-1.822	-2.513
<u>Vorderingen</u>	535.358	638.223
Uitsplitsing		
1.5.7.1 Vordering op vervangingsfonds	12.937	5.556
1.5.7.2 Overige	99.083	175.761
<u>Overige vorderingen</u>	112.020	181.317
1.5.8.1 Vooruitbetaalde kosten	269.010	251.854
1.5.8.2 Verstrekte voorschotten	0	3.705
<u>Overlopende activa</u>	246.351	255.559

Overige vorderingen

Overige bestaat uit:

1.5.7.2 Overige

	31-12-2016	31-12-2015
	EUR	EUR
Intrest beleggersrekening, coupons, rendement- en vermogensrekening	65.666	109.893
Nog te factureren bedragen	11.263	12.202
Kentalis	10.425	0
Detacheringen	9.205	2.905
Nog te ontvangen bedragen	2.524	13.800
Betuwe on Stage	0	15.000
Verhuur	0	8.149
Subsidie SZW welzijnsonderzoek	0	7.986
Afrekening Metro IBC 2015	0	5.826
<u>Totaal overige</u>	99.083	175.761

Vooruitbetaalde kosten

Vooruitbetaalde kosten bestaat uit:

1.5.8.1 Vooruitbetaalde kosten

	31-12-2016	31-12-2015
	EUR	EUR
Licentiekosten	164.628	116.300
Excursies/activiteiten leerlingen	45.075	39.163
Cultuurkaart	25.602	31.099
Uitstroom leerlingen	20.718	0
Mediatheek	3.698	0
Telefoon	2.117	2.197
Open dag	1.483	7.307
Drukwerk	1.368	19.420
SgOMB congres	0	15.291
Cursuskosten	0	6.006
Overige	4.321	15.071
Totaal vooruit betaalde kosten	269.010	251.854

Alle hierboven genoemde vooruitbetaalde kosten hebben betrekking op 2016 en zijn derhalve niet langlopend.

1.5.8.2 Verstrekte voorschotten

	31-12-2016	31-12-2015
	EUR	EUR
Voorschot OBC Huissen werkweek Berlijn	0	1.855
Voorschot OBC Bemmelen leefstijl	0	300
Voorschot OBC Elst	0	800
Voorschot OBC Huissen zorg & welzijn	0	350
Voorschot HPC activiteiten HAVO/VWO	0	400
Totaal verstrekte voorschotten	0	3.705

Eind 2016 zijn alle voorschotten verrekend in tegenstelling tot de voorschotten ultimo 2015.

Voorziening wegens oninbaarheid

	EUR	EUR
1.5.9.1 Stand per 1-1	2.512	2.235
1.5.9.2 Onttrekking	690	0
1.5.9.3 Dotatie	0	277
Af: Voorziening wegens oninbaarheid	1.822	2.512

Voorziening wegens oninbaarheid bestaat uit de voorziening dubieuze vorderingen.

Effecten & Liquide middelen

1.6 Effecten

	Boekwaarde 1-1-2016 EUR	Investerings EUR	Desinvesteringen EUR	Boekwaarde 31-12-2016 EUR
1.6.2 Obligaties	551.852	519.556	551.852	519.556
Effecten	551.852	519.556	551.852	519.556

Onder deze obligaties vallen de obligaties Nederland 4,5%, met een balanswaarde ultimo 2016 van € 519.556 en zal in juli 2017 volledig aflopen. Het is te allen tijde mogelijk om deze stukken eerder te verkopen, echter binnen het Treasurystatuut is afgesproken om de obligaties aan te houden tot einde van de looptijd.

1.7 Liquide middelen

	31-12-2016 EUR	31-12-2015 EUR
1.7.1 Kasmiddelen	5.792	7.898
1.7.2 Tegoeden op bank- en girorekeningen	7.832.118	7.433.522
1.7.3 Deposito's	0	500.000
Liquide middelen	7.837.910	7.941.420

Spaarrekeningen

De diverse spaarrekeningen zijn als volgt verdeeld:

Rekening	Saldo ultimo 2016	Rente vergoeding ultimo 2016
Rabo Beleggersrekening	2.346	0,3%
Rabo Vermogensspaarrekening	2.097.744	0,6%
Rabo Doel reserveren spaarrekening	1.088.072	0,2%
Rabo bedrijfsspaarrekening	583.163	0,05%
Rabo spaarrekening	5.500	0%
ING Vermogensspaarrekening	1.930.000	0,1% - 0,25%
ABN AMRO Vermogensspaarrekening	1.007.579	0,3% - 0,7%
ABN AMRO Direct Kwartaal Sparen	1.000.000	0,3% - 0,45%
Totaal	7.714.404	

Eigen vermogen**Model D: Toelichting op het eigen vermogen****2.1 Eigen Vermogen**

	Stand per 1-1-2016	Resultaat	Overige mutaties	Stand per 31-12-2016
	EUR	EUR	EUR	EUR
2.1.1 Algemene reserve	1.781.155	-255.249	0	1.525.906
2.1.2 Bestemmingsreserve (publiek)	4.484.068	-361.011	0	4.123.057
2.1.3 Bestemmingsreserve (privaat)	1.128.643	1.864	0	1.130.507
<u>Eigen vermogen</u>	<u>7.393.866</u>	<u>-614.396</u>	<u>0</u>	<u>6.779.470</u>
2.1.2.N Uitsplitsing				
Reserve flankerend personeelsbeleid	149.040	-134.999	0	14.041
Compensatie gespaarde uren BAPO	289.476	-100.088	0	189.388
Eigen bijdrage uitkeringskosten	0	183.834	0	183.834
Bestuursbureau	603.111	0	0	603.111
LvB Personeel	203.999	-13.261	0	190.738
LvB	310.814	7.368	0	318.182
OBC Bemmell	851.166	-56.147	0	795.019
OBC Elst	795.833	124.181	0	920.014
OBC Huissen	1.753.211	-103.175	0	1.650.036
HPC	-472.582	-268.724	0	-741.306
<u>Bestemmingsreserve (publiek)</u>	<u>4.484.068</u>	<u>-361.011</u>	<u>0</u>	<u>4.123.057</u>
2.1.3.N HPC				
HPC	868.587	0	0	868.587
OBC	110.540	0	0	110.540
LvB Bestuur	24.954	-5.954	0	19.000
LvB Ouderraad	11.237	8	0	11.245
Sociaal fonds	113.325	7.810	0	121.135
<u>Bestemmingsreserve (privaat)</u>	<u>1.128.643</u>	<u>1.864</u>	<u>0</u>	<u>1.130.507</u>

Toelichting mutatie vermogen per 1-1-2016

Door de bestuurlijke fusie is het eigen vermogen van Vereniging de Dr. Lammerts van Buerenschool conform de jaarrekening 2015, ad € 550.147, gecorrigeerd conform de 'pooling van interests-methode' met € 857 en ondergebracht in de bestemmingsreserves LvB Personeel, LvB, LvB Bestuur en LvB Ouderraad. Het totaal van deze bestemmingsreserves bedraagt na correctie per 1 januari 2016 € 551.004.

Reserve flankerend personeelsbeleid

De reserve flankerend personeelsbeleid is bestemd voor buitengewone personeelsuitgaven, zoals voor outplacement en moeilijk vervulbare vacatures.

Compensatie gespaarde uren BAPO

De bestemmingsreserve compensatie gespaarde uren BAPO is opgebouwd uit gespaarde uren BAPO ultimo 2009 tegen het tarief 2009. Deze reserve is ter compensatie van de kosten van opgenomen gespaarde uren die tot en met ultimo 2009 waren opgebouwd. Deze bestemmingsreserve zal jaarlijks afnemen totdat alle uren zijn opgenomen of vrijgevallen.

Eigen bijdrage uitkeringskosten

De bestemmingsreserve eigen bijdrage uitkeringskosten is bestemd voor de eigen bijdrage van de uitkeringskosten van oud medewerkers die naar verwachting betaald moet gaan worden.

LvB Personeel

Deze reserve is om de verschillen in personele bekostiging en de feitelijk inzet van personeel op te vangen.

LvB, OBC Bemmeler, OBC Elst, OBC Huissen, HPC Zetten en Bestuursbureau

Deze reserves zijn ten behoeve van de genoemde scholen of Bestuursbureau. De scholen of Bestuursbureau moeten in het geval van een negatieve reserve deze uiterlijk in het eerst volgende begrotingsjaar aanzuiveren, tenzij er aparte afspraken met het College van Bestuur zijn gemaakt. Scholen of Bestuursbureau met een positieve reserve kunnen deze voor doeleinden met een toegevoegde waarde voor hun eigen school inzetten. Het inzetten van een positieve bestemmingsreserve van de school of Bestuursbureau kan uitsluitend met instemming van het College van Bestuur.

HPC (privaat)

Het HPC Zetten heeft van Stichting tot steun HPC in voorgaande jaren schenkingen ontvangen als financiële compensatie voor de negatieve reserve positie. Het HPC Zetten beschikt in totaal over € 127.281 aan reserve.

OBC (privaat)

Het OBC heeft van de steunstichting Don Bosco in 2013 een schenking ontvangen. De privaat ontvangen gelden zijn gereserveerd voor aanvullende uitgaven die niet uit de regulier ontvangen subsidies kunnen worden bekostigd.

LvB Bestuur (privaat)

Dr. Lammerts van Buerenschool heeft vanuit het voorgaande bestuur de afspraak om deze middelen nog in te zetten voor een renovatie van de aula (2017) en het schoolplein (2018).

LvB Ouderraad (privaat)

De ouderbijdrage van de Dr. Lammerts van Buerenschool wordt jaarlijks door de ouderraad geïnd. Eventuele verschillen in de inkomsten en geplande uitgaven ultimo kalenderjaar worden verrekend met deze bestemmingsreserve.

Sociaal fonds

In de ouderbijdrage is een bedrag bestemd voor het sociaal fonds. Het doel van het sociaal fonds is het verstrekken van een tegemoetkoming in de kosten van de afdelingsactiviteiten, excursies, ouderbijdrage voor minder draagkrachtige ouder(s)/verzorger(s).

Voorstel bestemming van het resultaat

Voorgesteld wordt om het negatieve resultaat ad € 614.396 als volgt te verdelen:

Toevoegen aan:

Bestemmingsreserve publiek

Eigen bijdrage uitkeringskosten	€	183.834
OBC Elst	€	124.181
LvB	€	7.368

Bestemmingsreserve privaat

Sociaal fonds	€	7.810
LvB Ouderraad	€	8

Totaal toevoegen aan bestemmingsreserves

€ 323.201

Onttrekken aan:

Algemene reserve VO	€	255.249
---------------------	---	---------

Bestemmingsreserve publiek

HPC	€	268.724
Reserve flankerend personeelsbeleid	€	134.999
OBC Huissen	€	103.175
Compensatie gespaarde uren BAPO	€	100.088
OBC Bommel	€	56.147
LvB Personeel	€	13.261

Bestemmingsreserve privaat

LvB Bestuur	€	5.954
-------------	---	-------

Totaal onttrekken aan bestemmingsreserves (-)

€ 937.597

Totaal mutaties reserves

€ -614.396

Voorzeningen

2.2 Voorzeningen

	Stand per 1-1-2016	Dotaties	Onttrekkingen	Vrijval	Rente mutatie (bij contante waarde)	Stand per 31-12-2016	Kortlopend deel < 1 jaar	Langlopend deel > 1 jaar
2.2.1 Personeelsvoorzieningen	1.005.559	737.324	26.184	662.934	0	1.053.765	305.220	748.545
2.2.3 Overige voorzieningen	1.682.844	202.946	76.370	72.898	0	1.736.522	120.279	1.616.243
Voorzeningen	2.688.403	940.270	102.554	735.832	0	2.790.287	425.499	2.364.788

Personeelsvoorzieningen

Hieronder vallen de volgende personeelsvoorzieningen:

Voorziening jubilea gratificaties VO en PO

Deze voorziening bedraagt ultimo 2016 € 198.783, waarvan € 192.022 voor het VO en € 6.761 voor het PO. Deze voorziening is bedoeld voor jubileum aanspraken conform de CAO VO en PO.

Voorziening spaarverlof VO

Deze voorziening bedraagt ultimo 2016 € 287.130. Deze voorziening is gebaseerd op personeelsleden die werktijd "sparen" en hiervan in de toekomst verlof willen gaan genieten. Dit is conform de CAO VO geldende regeling.

Voorziening vervanging VO

Deze voorziening bedraagt ultimo 2016 € 212.350. Deze voorziening is voor vervanging en gebaseerd op de kosten van de vervangers van de langdurige zieken per ultimo kalenderjaar.

Voorziening PB 50 sparen VO

Deze voorziening vloeit voort uit de in 2014 afgesloten CAO voor het VO. Hierin is de mogelijkheid opgenomen om de 50 uren persoonlijk budget te sparen en in de toekomst op te nemen. Deze voorziening bedraagt ultimo 2016 € 351.347.

Voorziening duurzame inzetbaarheid PO

Deze voorziening bedraagt ultimo 2016 € 4.154. Deze voorziening is gebaseerd op personeelsleden die duurzame inzetbaarheid uren sparen voor een voorafgaand vastgesteld doel conform de voorwaarden uit de CAO PO.

Overige voorzieningen

Dit betreft onder andere een voorziening voor groot onderhoud boven € 100.000 voor het VO. Het meerjarenonderhoudsplan is in 2016 geactualiseerd en in 2016 hebben er geen onttrekkingen plaatsgevonden. De voorziening voor het VO bedraagt € 1.650.466.

Voor de voorziening groot onderhoud PO is rekening gehouden met het in 2016 geactualiseerde meerjarenonderhoudsplan. De voorziening groot onderhoud PO bedraagt € 86.056.

Kortlopende schulden

2.4 Kortlopende schulden

	31-12-2016	31-12-2015
	<u>EUR</u>	<u>EUR</u>
2.4.3 Crediteuren	353.612	656.874
2.4.7 Belastingen en premies sociale	1.255.210	1.250.199
2.4.8 Schulden ter zake van pensioenen	310.367	321.009
2.4.9 Overige kortlopende schulden	205.151	189.372
2.4.10 Overlopende passiva	<u>3.235.872</u>	<u>3.347.160</u>
<u>Kortlopende schulden</u>	<u>5.360.212</u>	<u>5.764.614</u>

	31-12-2016	31-12-2015
	<u>EUR</u>	<u>EUR</u>
Uitsplitsing		
2.4.7.1 Loonheffing	1.241.659	1.230.109
2.4.7.2 Omzetbelasting	8.214	12.597
2.4.7.3 Vervangings- en participatiefonds	<u>5.337</u>	<u>7.493</u>
<u>Belastingen en premies sociale verzekeringen</u>	<u>1.255.210</u>	<u>1.250.199</u>
2.4.9.2 Overige	<u>205.151</u>	<u>189.372</u>
<u>Overige kortlopende schulden</u>	<u>205.151</u>	<u>267.167</u>
2.4.10.2 Vooruit ontvangen subsidies OCW geoormerkt	88.668	103.495
2.4.10.3 Vooruit ontvangen investeringssubsidies	1.410.943	1.566.726
2.4.10.4 Vooruit ontvangen termijnen	518.384	483.702
2.4.10.5 Vakantiegeld en -dagen	1.121.278	1.072.102
2.4.10.6 Accountants- en administratiekosten	29.800	15.600
2.4.10.8 Overige	<u>66.799</u>	<u>105.535</u>
<u>Overlopende passiva</u>	<u>3.235.872</u>	<u>3.347.160</u>

Overige kortlopende schulden

Overige bestaat uit:

2.4.9.2 Overige

	31-12-2016	31-12-2015
	EUR	EUR
Eigen bijdrage uitkeringskosten	31.746	9.819
Inhuur personeel	29.722	7.727
Huur kopieerapparatuur	25.645	22.744
Excursies	21.791	12.500
Kosten uitstroom leerlingen	18.150	32.800
Advieskosten	12.464	8.921
Kosten CJP Pas	12.216	0
Terugbetaling teveel ontvangen uitkeringen UWV	10.200	0
Verzuimdienstverlening 4 ^e kwartaal	8.266	0
Kosten praktijkschool	7.374	23.957
Nog te betalen energielasten december	4.568	6.125
Afdracht samenwerkingsverband	4.238	0
Netto-lonen	3.827	389
Telefoon- en portiekosten	2.982	2.588
Vacatiegeld RvT-lid	2.773	0
Afvalkosten	2.772	2.065
Goede doelen	2.433	0
Bankkosten	2.261	0
Huur sporthal	2.025	0
Leerling-vereniging O.19	111	126
Europees Platform	0	13.000
ROC A12	-3.250	30.712
Overige	2.837	15.899
Totaal overige	205.151	189.372

Overige overlopende passiva

Overige bestaat uit:

2.4.10.8 Overige

	31-12-2016	31-12-2015
	EUR	EUR
Vooruit ontvangen subsidies OCW niet geormerkt		
- subsidie LGF gelden	0	13.162
- subsidie prestatie	34.259	54.864
- subsidie na-en bijscholing VMBO	0	5.834
Borgsommen kluisjes, pasjes en boekenfonds	26.540	25.220
Overige LvB	0	455
Vooruit ontvangen subsidie Europees platform	6.000	6.000
Totaal overige	66.799	99.535

Model G Verantwoording subsidies

G1 Verantwoording subsidies waarvan het eventuele overschot wordt toegevoegd aan de lumpsum

Omschrijving	Toewijzing kenmerk	Toewijzing datum	Bedrag van toewijzing EUR	Ontvangen t/m verslagjaar EUR	Prestatie afgerond?
Subsidie voor studieverlof 2015	712484-1	20 nov 2015	1.937	1.937	Ja
Subsidie voor studieverlof 2015	708888-1	21 sep 2015	157.970	157.970	ja
Subsidie voor studieverlof 2015	706761-1	21 sep 2015	17.350	17.350	ja
Subsidie voor studieverlof 2016	776587-1	20 sep 2016	129.247	129.247	nee
Subsidie voor studieverlof 2016	774993-1	20 sep 2016	34.995	34.995	nee
Subsidie voor studieverlof 2016	779812-1	22 nov 2016	-12.528	-12.528	ja
Subsidie voor studieverlof 2016	779988-1	22 nov 2016	-877	-877	ja
Subsidie voor studieverlof 2016	785586-1	20 dec 2016	-8.519	-8.519	ja
Totaal			319.575	319.575	

G2 Verantwoording van subsidies die volledig aan het doel/activiteit moeten worden besteed met verrekening van het eventuele overschot

G2A Aflopend per ultimo verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing kenmerk	Toewijzing datum	Bedrag van toewijzing	Ontvangen t/m verslagjaar	Totale kosten 31-12-2016	Te verrekenen
Totaal			0	0	0	0

G2B Doorlopend tot in een volgend verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing kenmerk	Toewijzing datum	Bedrag van toewijzing	Saldo 1-1-2016	Ontvangen t/m verslagjaar	Lasten in verslagjaar	Totale kosten 31-12-2016	Saldo nog te besteden 31-12-2016
			0	0	0	0	0	0

Hoofdstuk 6 Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

6.1 Langlopende contracten

Voor het schoonmaken van de locaties van de Stichting Christelijk Voortgezet Onderwijs Over- en Midden-Betuwe is middels een Europese aanbesteding een contract afgesloten voor onbepaalde tijd met een opzegtermijn van 6 maanden. De jaarlijkse verplichting bedraagt circa € 540.000.

Voor reproductieapparatuur van de locaties van de Stichting Christelijk Voortgezet Onderwijs Over- en Midden-Betuwe is middels een aanbestedingstraject een contract afgesloten voor 3 jaar (verloopt 1 juli 2017). De jaarlijkse verplichting bedraagt circa € 82.500.

Voor de levering van energie van de locaties van de Stichting Christelijk Voortgezet Onderwijs Over- en Midden-Betuwe is middels Europese aanbesteding een contract afgesloten vanaf 1 januari 2015 tot en met 31 december 2020. De jaarlijkse verplichting bedraagt circa € 395.000.

De dienstverlening inzake de salarisadministratie is middels een Europese aanbesteding contractueel afgesloten vanaf 1 januari 2015 t/m 31 december 2017.

De jaarlijkse verplichting bedraagt circa € 60.500.

Voor de inkoop van leermiddelen (intern- en extern boekenfonds) is in 2014 op basis van een Europese aanbesteding, een hernieuwd contract voor onbepaalde tijd afgesloten met een opzegtermijn van 6 maanden. De startdatum contract is schooljaar 2015-2016.

De jaarlijkse verplichting bedraagt circa € 1.300.000.

Voor het busvervoer is middels een Europese aanbesteding een raamovereenkomst afgesloten vanaf 26 juli 2016 t/m 25 juli 2018 en deze kan maximaal vier keer met een jaar worden verlengd. Het opzegtermijn van deze overeenkomst is 4 maanden. Het busvervoer is op afroep en derhalve geen jaarlijkse verplichting. Echter, de verwachting is dat jaarlijks circa € 102.000 wordt ingezet voor alleen busvervoer.

6.2 Verontreinigde gronden

Uit de notariële akte van de bestuursoverdracht van 6 juli 1995, verleden bij notaris Mr. P.M. Clant te Bemmelen, blijkt dat de bodem en/of het grondwater van het perceel Van der Duyn van Maasdamstraat 25 te Elst (Elst, sectie K 1740) alsmede het perceel Julianastraat 17 te Huissen (Huissen, sectie I 2438) zijn verontreinigd. Alle feitelijke lasten en beperkingen die hier uit voort (kunnen) vloeien zijn destijds uitdrukkelijk door de Stichting Katholiek Voortgezet Onderwijs Over Betuwe aanvaard.

6.3 Vordering OCW/LNV

Op grond van de regeling onvoorziene gevallen bij invoering vereenvoudiging bekostiging VO, wordt een vordering op OCW opgenomen ter hoogte van de op balansdatum bestaande schuld aan het personeel voor opgebouwde vakantiegeld-aanspraken, verschuldigde pensioenpremies en loonheffingen met een voorgeschreven maximum van 7,5% van de personele lumpsum. De vordering is pas opeisbaar op het moment dat de continuïteit van de organisatie in het geding is. Aangezien er momenteel geen sprake is van discontinuïteit is de vordering niet in de balans opgenomen.

De personele lumpsum bedraagt € 28.586.856

De vordering bedraagt maximaal 7,5 % van de personele lumpsum € 2.144.014

Jaarrekening 2016

Stichting Christelijk Voortgezet Onderwijs Over- en Midden-Betuwe

---

De schulden aan het personeel inzake de tot en met december opgebouwde vakantiegeld en aanspraken, afdracht pensioen premies en afdracht loonheffingen over de maand december bestaan uit:

Vakantiegeld	€	911.510
Bindingstoelage	€	74.754
Uit te betalen PB 50 uren	€	13.661
Loonheffingen december 2016	€	1.241.659
Pensioenpremie december 2016	€	<u>310.367</u>
Totaal	€	2.551.951

6.4 Gebeurtenissen na balansdatum

Ten aanzien van gebeurtenissen na de balansdatum kan worden gemeld dat er geen andere gebeurtenissen van importantie na balansdatum hebben plaatsgevonden, die van invloed kunnen zijn op het jaarverslag 2016.

Hoofdstuk 7 Toelichting op de staat van baten en lasten

Overheidsbijdragen

3.1 Rijksbijdragen

	2016	2015
	EUR	EUR
3.1.1 Rijksbijdragen OCW	32.669.489	31.838.122
3.1.2 Overige subsidies OCW	2.561.828	2.635.903
3.1.4 Ontvangen doorbetalingen rijksbijdrage SWV	138.069	110.066
Rijksbijdragen	35.369.386	34.584.091
Uitsplitsing		
Overige subsidies OCW		
3.1.2.1.1 Geoormerkte subsidies	151.496	132.932
3.1.2.1.2 Niet-geoormerkte subsidies	2.369.195	2.461.834
3.1.2.1.3 Toerekening investeringssubsidies	41.137	41.137
3.1.2.1 Overige subsidies OCW	2.561.828	2.635.903

De rijksbijdragen zijn hoger dan begroot door met name de toekenning van de prestatiesubsidie voortijdig schoolverlaten (€ 77K). Deze was niet begroot. Daarnaast hebben meer docenten gebruik gemaakt dan de lerarenbeurs dan voorzien (€ 32K).

Niet-geoormerkte subsidies

Niet geoormerkte subsidies bestaan uit:

	2016	2015
	EUR	EUR
3.1.2.1.2 Niet-geoormerkte subsidies		
Gratis lesmateriaal	1.340.452	1.334.798
Prestatiebox subsidie	931.148	822.935
Leerling gebonden financiering	13.162	0
Na- en bijscholing leerkrachten VMBO	5.834	4.166
Buitenonderhoud	1.735	29.989
Beter presteren	0	61.993
Maatschappelijke stages	0	130.953
Overige subsidies en vergoedingen	76.864	77.000
Totaal niet-geoormerkte subsidies	2.369.195	2.461.834

In 2016 zijn een tweetal subsidies komen te vervallen. Dit betreft de subsidie voor maatschappelijke stage en de subsidie voor beter presteren. De subsidie leerling gebonden financiering betreft een oude subsidie die jaren op de balans heeft gestaan.

Ontvangen doorbetaling rijksbijdrage SWV

Ontvangen doorbetaling rijksbijdrage SWV bestaat uit:

3.1.4	Ontvangen doorbetalingen rijksbijdrage SWV	2016 EUR	2015 EUR
	Ontvangen gelden SWV v/h leerlinggebonden financiering	138.069	171.284
	Bijdrage in tekort SWV	0	-61.218
	<u>Totaal ontvangen doorbetalingen rijksbijdrage SWV</u>	<u>138.069</u>	<u>110.066</u>

In 2015 is het tekort in het samenwerkingsverband van de VO scholen in rekening gebracht. In 2015 heeft de basisschool van het samenwerkingsverband € 45K ontvangen in tegenstelling tot 2016 (€ 16K) en 2014 (€ 18K).

3.2 Overige overheidsbijdragen en subsidies

3.2.2	Overige overheidsbijdragen en -subsidies	2016 EUR	2015 EUR
	<u>Overige overheidsbijdragen en -subsidies</u>	<u>317.215</u>	<u>282.521</u>
	Uitsplitsing		
	Overige gemeentelijke bijdragen en subsidies	305.740	232.425
	Overige overheidsbijdragen en subsidies	11.475	50.096
	<u>Overige overheidsbijdragen en -subsidies</u>	<u>317.215</u>	<u>282.521</u>

De overige overheidsbijdragen zijn voornamelijk hoger door de incidentele extra bijdrage van de gemeente voor busvervoer ad € 29K. Daarnaast is in 2015 een incidentele vergoeding ontvangen voor een welzijnsonderzoek (€8K) en een hogere bijdrage ontvangen van de Lerende Regio Arnhem (€ 33k in 2015 t.o.v. € € 11K in 2016).

Overige gemeentelijke bijdragen en subsidies

Overige gemeentelijke overheidsbijdragen en subsidies bestaan uit:

3.2.2.1 Overige gemeentelijke bijdragen en subsidies	2016 EUR	2015 EUR
Doorbelaste kosten gemeente	107.279	33.036
Vergoeding OZB door gemeente	81.413	81.574
Vrijval gemeentelijke bijdrage Junior College	50.352	50.352
Vrijval gemeentelijke bijdrage Mozartstraat	24.259	24.259
Vrijval gemeentelijke bijdrage Zetten	20.936	20.936
Vergoeding LRA	11.476	42.111
Vrijval gemeentelijke bijdrage Heister	7.383	7.383
Vrijval gemeentelijke bijdrage Maasdam	5.875	5.875
Vrijval gemeentelijke bijdrage Huissen	4.263	4.263
Subsidie gemeente schoolbegeleidingsdienst	3.445	4.172
Subsidie gemeente cultuureducatie	534	574
Subsidie Welzijnsonderzoek	0	7.986
<u>Totaal Overige gem. bijdragen en subsidies</u>	<u>317.215</u>	<u>282.521</u>

Andere baten**3.5 Overige baten**

3.5.1 Verhuur	2016 EUR	2015 EUR
3.5.2 Detachering personeel	61.456	82.997
3.5.3 Schenking	156.122	133.545
3.5.4 Sponsoring	0	262.872
3.5.5 Ouderbijdragen	1.488	1.632
3.5.6 Overige	376.105	370.023
<u>Overige baten</u>	<u>1.042.297</u>	<u>1.010.362</u>
	<u>1.637.468</u>	<u>1.861.431</u>

In 2015 heeft een incidentele schenking plaatsgevonden van een opgeheven steunstichting. In 2016 is de omzet voor verhuur lager door een wisseling van huurder van één van de locaties.

Overige baten

Overige baten bestaan uit:

3.5.6	Overige	2016 EUR	2015 EUR
	Bijdrage buitenschoolse activiteiten		
	leerlingen	572.900	657.298
	Kantine	123.874	101.985
	Tijdelijke plaatsing leerlingen	87.296	0
	ROC A12	52.583	44.940
	Materialen	32.627	38.610
	Cluster 1 en 2 leerlingen	29.971	31.624
	VMBO on stage	26.500	13.000
	IB examens/examentraining	20.470	18.513
	Platform bijdragen	10.783	9.119
	Huiswerkklas	8.689	5.873
	Mediatheek	5.184	5.578
	Boekenfonds	5.063	4.757
	Schadevergoedingen	3.393	4.312
	Vrijval investeringsubsidies	1.577	1.577
	Verkoop vaste activa	265	2.915
	Overige	61.122	70.261
	Totaal Overige	1.042.297	1.010.362

Lasten

4.1 Personeelslasten

	2016 EUR	2015 EUR
4.1.1 Lonen en salarissen	28.109.896	26.859.559
4.1.2 Overige personele lasten	1.830.265	2.084.488
4.1.3 Af: uitkeringen	-164.617	-201.245
Personeelslasten	29.775.544	28.742.802
Uitsplitsing		
4.1.1.1 Brutolonen en salarissen	22.425.821	21.395.456
4.1.1.2 Sociale lasten	2.925.523	2.690.834
4.1.1.3 Pensioenpremies	2.699.071	2.703.615
4.1.1.4 Participatiefonds	37.772	39.842
4.1.1.5 Vervangingsfonds	21.709	29.812
<u>Lonen en salarissen</u>	<u>28.109.896</u>	<u>26.859.559</u>
4.1.2.1 Dotaties personele voorzieningen	74.390	337.903
4.1.2.2 Personeel niet in loondienst	482.365	477.027
4.1.2.3 Overig	1.273.510	1.269.558
<u>Overige personele lasten</u>	<u>1.830.265</u>	<u>2.084.488</u>

De personele lasten zijn hoger dan begroot door diverse redenen. Enerzijds de gestegen loonkosten, zowel in salaris en bijbehorende premies alsook CAO faciliteiten, anderzijds door meer tijdelijke inzet voor het vervangen van medewerkers. Ook zijn er in 2016 ontslagvergoedingen (111K) uitgekeerd en zijn de uitkeringskosten (€ 83K) hoger dan begroot. Daarnaast is gedurende het kalenderjaar 2016 al geconstateerd dat het proces inzake het beheer van de personele lasten niet optimaal is verlopen. In 2016 werd nog gewerkt met verschillende verantwoordingsperioden (schooljaar en kalenderjaar) met

verschillende uitgangspunten (meeste actuele gegevens ten tijde bekend), waardoor het proces niet optimaal op elkaar heeft aangesloten. Hierdoor zijn de personele lasten lager ingeschat dan gewenst. Hier is in het najaar 2016 succesvol actie op ondernomen. Ten opzichte van 2015 zijn de kosten flink toegenomen ondanks dat het aantal medewerkers gemiddeld nagenoeg gelijk is gebleven. De dotatie personele voorzieningen is ten opzichte van 2015 afgenomen. Voor PB50 uren en vervanging langdurig zieken was de dotatie lager dan in 2015.

Personeel

De scholengroep heeft gemiddeld in 2016 534,1 medewerkers (416,6 fte) in dienst. In 2015 waren gemiddeld 534 medewerkers (415 fte) in dienst (dit is inclusief de Dr. Lammerts van Buerenschool). De WNT wordt toegelicht onder hoofdstuk 9.3.

Personeel niet in loondienst

Het merendeel van de kosten in 2016 zijn gemaakt vanwege vervanging van medewerkers die langdurig afwezig zijn door zwangerschap en/of ziekte.

Overig

Overig bestaan uit:

4.1.2.3 Overig

	2016 EUR	2015 EUR
Cursuskosten	374.768	445.471
Uitkeringskosten collectief deel	354.684	268.083
Maaltijden en consumpties tijdens werktijd	131.241	102.757
Uitkeringskosten eigen risico	78.615	67.087
Kosten verwerking salarisadministratie	80.615	83.623
Kosten medische begeleiding personeel	48.442	55.943
Wervingskosten personeel	44.005	78.373
Mobiele telefoon in bruikleen	40.754	31.086
Personeelsactiviteiten	39.617	53.202
Geschenken (incl. eindheffing)	33.575	31.474
Arbovoorzieningen	18.176	19.764
Overige devices	59	3.035
Belasting en premies voorgaande periode	-4.699	13.266
Mutatie openstaande verlofuren	-2.446	-25.265
Overige	36.104	41.659
Totaal overig	1.273.510	1.269.558

De overige personele lasten zijn in totaliteit hoger ten opzichte van de begroting 2016. Oorzaken zijn te herleiden naar gestegen kosten voor wat betreft het eigen risicodeel van de uitkeringskosten, extra ingezette coaching trajecten ten behoeve van duurzame inzetbaarheid medewerkers en inhuur derden.

4.2 Afschrijvingen

	2016 EUR	2015 EUR
4.2.2 Afschrijvingen	1.034.260	1.017.685

Afschrijvingen

Afschrijvingen bestaan uit:

	2016 EUR	2015 EUR
Gebouwen	205.872	197.839
Inventaris en apparatuur	695.209	712.403
Overige materiële vaste activa	133.179	107.443
4.2.2 Afschrijvingen	1.034.260	1.017.685

De afschrijvingen 2016 zijn nagenoeg conform de begroting en zijn gebaseerd op de lopende afschrijvingen en het investeringsbudget.

4.3 Huisvestingslasten

	2016 EUR	2015 EUR
4.3.1 Huur	266.791	151.379
4.3.3 Onderhoud	610.375	479.452
4.3.4 Energie en water	451.095	451.611
4.3.5 Schoonmaakkosten	638.763	616.411
4.3.6 Heffingen	109.414	120.070
4.3.7 Dotatie overige onderhoudsvoorzieningen	130.048	239.633
4.3.8 Overige	204.949	114.142
Huisvestingslasten	2.411.435	2.172.698

De lagere huisvestingslasten ten opzichte van de begroting zijn het gevolg van diverse verschillen. De onderhoudsuitgaven zijn € 70K lager dan voorzien, net als de energielasten (€29K). Ook valt de dotatie groot onderhoud lager uit dan voorzien (€ 92K) door de herijking van de meerjaren onderhoudsplannen. Daar staat tegenover de incidentele kosten voor de plaatsing van de gymzaal in Huissen (€ 109K) en de daarbij behorende hogere huurlasten (€ 84K). De uitgaven voor de gymzaal in Huissen verklaren ook grotendeels de stijging van de lasten ten opzichte van 2015.

Dotatie overige onderhoudsvoorzieningen

In 2016 is het meerjaren onderhoudsplan geactualiseerd. In 2016 is een bedrag van € 76.370 vrijgevallen uit de voorziening.

4.4 Overige lasten

	2016 EUR	2015 EUR
4.4.1 Administratie- en beheerlasten	1.626.978	1.761.850
4.4.2 Inventaris, apparatuur en leermiddelen	1.898.720	1.840.094
4.4.4 Overige	1.264.392	1.284.388
Overige lasten	4.790.090	4.886.332

De lagere overige instellingslasten hebben betrekking op een veelheid van posten. Zo zijn onder andere de kosten voor huur kopieerapparatuur (€ 49K) en leermiddelen (€ 98K) hoger dan begroot. Ook zijn ten opzichte van de begroting minder uitgaven gerealiseerd voor buitenschoolse activiteiten (€ 176K), kantine uitgaven (€ 26K) en administratie en beheer (€ 24K).

Administratie en beheerlasten

Administratie en beheerlasten bestaan uit:

4.4.1 Administratie en beheerlasten	2016 EUR	2015 EUR
Administratie en beheer	1.222.629	1.300.103
Advieskosten	56.756	55.869
Telefoon- en portokosten e.d.	76.649	103.160
Kantoorartikelen	22.366	27.251
Accountantskosten	38.595	26.395
Advieskosten fiscaal	1.815	0
Advieskosten	208.168	249.072
<u>Totaal overige</u>	<u>1.626.978</u>	<u>1.761.850</u>

In 2015 zijn incidentele kosten ad € gemaakt ten behoeve van de fusie tussen Dr. Lammerts van Buerenschool en de SGOMB.

<i>Specificatie honorarium accountant</i>	2016 EUR	2015 EUR
4.4.1.1 Onderzoek jaarrekening	35.798	40.601
4.4.1.3 Adviesdiensten op fiscaal terrein	3.985	12.100
<u>Accountantslasten</u>	<u>39.783</u>	<u>52.701</u>

Hierboven zijn de kosten gepresenteerd met betrekking tot het desbetreffende jaar. Het totaal in rekening gebrachte honoraria in 2016 bedraagt door het totale netwerk waarvan de accountantsorganisatie deel uitmaakt bedraagt € 27.222 (2015:€ 46.579 Mazars Paardekooper Hoffman N.V. en € 2.316 DVE Onderwijs Audit B.V.). Op de balans is een reservering opgenomen van € 29.800.

Inventaris, apparatuur en leermiddelen

Inventaris, apparatuur en leermiddelen bestaat uit:

4.4.2 Inventaris, apparatuur en leermiddelen	2016 EUR	2015 EUR
Inventaris	1.567.958	1.520.041
Apparatuur	181.529	155.118
Leermiddelen	149.233	164.935
<u>Totaal overige</u>	<u>1.898.720</u>	<u>1.840.094</u>

Overige

Overige bestaat uit:

4.4.4 Overige	2016 EUR	2015 EUR
Buitenschoolse activiteiten	772.410	812.731
Schoolgebonden uitgaven	148.244	157.435
Contributies	141.947	137.825
Kantinekosten	108.305	82.126
Abonnementen	29.690	28.312
Bibliotheek / mediatheek	28.883	31.738
Verzekeringen	22.722	21.920
Representatiekosten	10.021	5.229
Schoolkrant	2.861	4.344
Overige	-691	2.728
Totaal overige	1.264.392	1.284.388

Financieel**5 Financiële baten en lasten**

	2016 EUR	2015 EUR
5.1 Rentebaten	114.656	153.973
5.3 Waardeveranderingen financiële vaste activa en beleggingen	-41.792	-29.224
5.5 Rentelasten (-/-)	-2	0
Financiële baten en lasten	72.862	124.749

Hoofdstuk 8 Overige gegevens

8.1 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het Bestuur en de Raad van Toezicht van Stichting Christelijk Onderwijs Over- en Midden-Betuwe

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN JAARREKENING 2016

ONS OORDEEL

Wij hebben de jaarrekening 2016 van Stichting Christelijk Onderwijs Over- en Midden-Betuwe te Bemmelen gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Christelijk Onderwijs Over- en Midden-Betuwe op 31 december 2016 en van het resultaat over 2016 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2016 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1 Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2016;
- de staat van baten en lasten over 2016; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

DE BASIS VOOR ONS OORDEEL

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Christelijk Onderwijs Over- en Midden-Betuwe, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het Bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.3 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.3 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het Bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

VERANTWOORDELIJKHEDEN VAN HET BESTUUR EN DE RAAD VAN TOEZICHT VOOR DE JAARREKENING

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

ONZE VERANTWOORDELIJKHEDEN VOOR DE CONTROLE VAN DE JAARREKENING

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW/EZ 2016, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de raad van toezicht dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen

Apeldoorn, 12 juni 2017

MAZARS PAARDEKOOPER HOFFMAN N.V.

w.g. drs. F. Mazerier RA

Hoofdstuk 9 Verplichte toelichting

9.1 Model E: Verbonden partijen

Naam	Juridische vorm	Statutaire zetel	Code activiteiten	Eigen vermogen EUR	Resultaat EUR	Art 2: 403 BW Ja/Nee	Deelname %	Consolidatie J/N
N.v.t.								

Verbonden partij met belang in bevoegd gezag

Naam	Juridische vorm	Statutaire zetel	Code activiteiten	Eigen vermogen EUR	Resultaat EUR	Art 2: 403 BW Ja/Nee	Deelname %	Consolidatie J/N
Stichting SWV Passend Onderwijs V(S)O 25.06 Arnhem	Stichting	Gemeente Arnhem	94995	1.096.378	524.264	Nee	n.v.t.	Nee
Stichting Samenwerkingsverband Passend Wijs	Stichting	Gemeente Arnhem	94995	383.844	61.609	Nee	n.v.t.	Nee

Stichting SWV Passend Onderwijs V(S)O 25.06 Arnhem

Eigen vermogen en resultaat

De vermelde bedragen zijn ontleend uit jaarrekening 2015 d.d. 23 juni 2016.

Stichting Samenwerkingsverband Passend Wijs

Eigen vermogen en resultaat

De vermelde bedragen zijn ontleend uit jaarrekening 2015 d.d. 3 juni 2016.

9.2 Segmentatie

3 Baten	EUR WO	EUR HBO	EUR BVE	EUR Bovenschools	EUR VO	EUR PO
3.1 Rijksbijdragen	0	0	0	2.453.275	31.818.971	1.097.140
3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies	0	0	0	0	313.236	3.979
3.5 Overige baten	0	0	0	111.084	1.493.992	32.392
<u>Totaal baten</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>2.564.359</u>	<u>33.626.199</u>	<u>1.133.511</u>
4 Lasten	EUR WO	EUR HBO	EUR BVE	EUR Bovenschools	EUR VO	EUR PO
4.1 Personeelslasten	0	0	0	1.878.477	26.975.387	921.679
4.2 Afschrijvingen	0	0	0	42.838	938.416	53.006
4.3 Huisvestingslasten	0	0	0	50.567	2.289.187	71.681
4.4 Overige lasten	0	0	0	623.819	4.066.054	100.217
<u>Totaal lasten</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>2.595.701</u>	<u>34.269.044</u>	<u>1.146.583</u>
<u>Saldo baten en lasten</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>-31.342</u>	<u>-642.845</u>	<u>-13.072</u>
5 Financiële baten en lasten	0	0	0	71.061	569	1.232
<u>Resultaat</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>39.719</u>	<u>-642.276</u>	<u>-11.840</u>
<u>Totaal resultaat</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>39.719</u>	<u>-642.276</u>	<u>-11.840</u>

9.3 WNT-verantwoording 2016 Scholengroep Over- en Midden-Betuwe

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op Scholengroep Over- en Midden-Betuwe van toepassing zijnde regelgeving: het WNT-maximum voor het onderwijs. Het bezoldigingsmaximum in 2016 voor Scholengroep Over- en Midden-Betuwe is € 152.000. Het weergegeven toepasselijke WNT-maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Uitzondering hierop is het WNT-maximum voor de leden van de Raad van Toezicht; dit bedraagt voor de voorzitter 15% en voor de overige leden 10% van het bezoldigingsmaximum.

Bezoldiging topfunctionarissen*Leidinggevende topfunctionarissen*

bedragen x € 1		Dhr. H.A. Grimmius
Functie(s)	Voorzitter College van Bestuur	
Duur dienstverband in 2016	1/1 - 31/12	
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	
Gewezen topfunctionaris? ¹	nee	
(Fictieve) dienstbetrekking? ²	nee	
Bezoldiging		
Beloning	138.811	
Belastbare onkostenvergoedingen	0	
Beloningen betaalbaar op termijn	15.196	
Totaal bezoldiging	154.007	
Toepasselijk WNT-maximum ³	152.000	
Motivering indien overschrijding	Naar aanleiding van de publicatie van de rekentool en schema's overgangs-recht op 28 februari 2017 op de website topinkomens.nl is meer duidelijkheid gekomen over de interpretatie van het overgangsrecht. Als gevolg hiervan was er sprake van een terugbetalingsverplichting ad. € 2.007. In 2017 is dit na constatering gecorrigeerd en voldaan.	
Gegevens 2015		
Duur dienstverband	1/1 - 31/12	
Omvang dienstverband 2015 (in fte)	1,0	
Bezoldiging 2015		
Beloning	146.138	
Belastbare onkostenvergoedingen	5.499	
Beloningen betaalbaar op termijn	16.441	
Totaal bezoldiging 2015	168.078	
Individueel WNT-maximum 2015	178.000	

¹ Van een gewezen topfunctionaris is sprake indien de functionaris in het verleden - maar na 1 januari 2013 - een functie als topfunctionaris heeft bekleed, en bij beëindiging van deze functie vervulling bij dezelfde instelling of rechtspersoon een functie als niet-topfunctionaris is gaan vervullen. Gedurende deze periode van functie vervulling in de andere functie kwalificeert de functionaris als 'gewezen topfunctionaris'.

² Indien 'ja': afzonderlijke looncomponenten verplicht vermelden; indien 'nee': alleen totaal honorarium (excl. BTW) vermelden bij Totaal bezoldiging (het gaat om een extern ingehuurde functionaris)

³ $y = \frac{x \cdot a \cdot b}{365}$ waarbij: x = voor instelling geldend WNT-bezoldigingsmaximum, a = deeltijdfactor (maximaal 1,0 fte) en b = functieduur in kalenderdagen

Jaarrekening 2016

Stichting Christelijk Voortgezet Onderwijs Over- en Midden-Betuwe

Toezichthoudende topfunctionarissen

<i>bedragen x € 1</i>	Dhr. Drs. B.H.T. Roodink	Dhr. Drs. B. van Lingen	Mw. mr. N. Stommels
Functie(s)	Voorzitter RvT	Lid RvT	Lid RvT
Duur dienstverband	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Bezoldiging			
Beloning	8.250	5.500	5.500
Belastbare onkostenvergoedingen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Beloningen betaalbaar op termijn	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totaal bezoldiging	8.250	5.500	5.500
Toepasselijk WNT-maximum ⁴	22.800	15.200	15.200
Motivering indien overschrijding: zie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2015			
Duur dienstverband	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband 2015 (in fte)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bezoldiging 2015			
Beloning	8.250	5.500	5.500
Belastbare onkostenvergoedingen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Beloningen betaalbaar op termijn	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totaal bezoldiging 2015	8.250	5.500	5.500
Individueel WNT-maximum 2015	26.700	17.800	17.800

<i>bedragen x € 1</i>	Dhr. Drs. J.V.C.T. van Duren RC	Mw. mr. S.A.B.D. Gosselt	Mw. P.M. Schouten
Functie(s)	Lid RvT	Lid RvT	Lid RvT
Duur dienstverband	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/8 - 31/12
Bezoldiging			
Beloning	5.500	5.500	2.292
Belastbare onkostenvergoedingen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Beloningen betaalbaar op termijn	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totaal bezoldiging	5.500	5.500	2.292
Toepasselijk WNT-maximum	15.200	15.200	6.372
Motivering indien overschrijding	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2015			
Duur dienstverband	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	n.v.t.
Omvang dienstverband 2015 (in fte)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bezoldiging 2015			
Beloning	5.500	5.500	n.v.t.
Belastbare onkostenvergoedingen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Beloningen betaalbaar op termijn	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totaal bezoldiging 2015	5.500	5.500	n.v.t.
Individueel WNT-maximum 2015	17.800	17.800	n.v.t.

⁴ $y = 15\%$ of 10% van $\frac{x \cdot b}{365}$ waarbij: x = voor instelling geldend WNT-maximum en b = functieduur in kalenderdagen

bedragen x € 1	Dhr. Drs. Th. Verwoert RA
Functie(s)	Lid RvT
Duur dienstverband	1/8 - 31/12
Bezoldiging	
Beloning	2.292
Belastbare onkostenvergoedingen	n.v.t.
Beloningen betaalbaar op termijn	n.v.t.
Totaal bezoldiging	2.292
Toepasselijk WNT-maximum	6.372
Motivering indien overschrijding	n.v.t.
Gegevens 2015	
Duur dienstverband	n.v.t.
Omvang dienstverband 2015 (in fte)	n.v.t.
Bezoldiging 2015	
Beloning	n.v.t.
Belastbare onkostenvergoedingen	n.v.t.
Beloningen betaalbaar op termijn	n.v.t.
Totaal bezoldiging 2015	n.v.t.
Individueel WNT-maximum 2015	n.v.t.

Bijlage 1: Toelichting aansluiting vergelijkende cijfers 2015

1 Activa	Geconsolideerd	SgOMB	LvB	LvB
	31-12-2015	Oorspronkelijk	Na aanpassing	Oorspronkelijk
	EUR	EUR	EUR	EUR
Vaste Activa				
1.2 Materiële vaste activa	5.115.115	4.978.022	137.093	153.202
1.3 Financiële vaste activa	<u>1.600.274</u>	1.600.274	<u>0</u>	<u>0</u>
Totaal vaste activa	<u>6.715.389</u>	<u>6.578.296</u>	<u>137.093</u>	<u>153.202</u>
Vlottende activa				
1.5 Vorderingen	638.222	556.898	81.324	81.324
1.6 Effecten	551.852	551.852	0	0
1.7 Liquide middelen	<u>7.941.421</u>	<u>7.421.496</u>	<u>519.925</u>	<u>519.925</u>
Totaal vlottende activa	<u>9.131.495</u>	<u>8.530.246</u>	<u>601.249</u>	<u>601.249</u>
Totaal activa	<u>15.846.884</u>	<u>15.108.542</u>	<u>738.342</u>	<u>754.451</u>
2 Passiva				
	Geconsolideerd	SgOMB	LvB	LvB
	31-12-2015	Oorspronkelijk	Na aanpassing	Oorspronkelijk
	EUR	EUR	EUR	EUR
2.1 Eigen Vermogen	7.393.867	6.842.862	551.005	550.147
2.2 Voorzieningen	2.688.403	2.600.586	87.817	104.784
2.4 Kortlopende schulden	<u>5.764.614</u>	<u>5.665.094</u>	<u>99.520</u>	<u>99.520</u>
Totaal passiva	<u>15.846.884</u>	<u>15.108.542</u>	<u>738.342</u>	<u>754.451</u>

Jaarrekening 2016

Stichting Christelijk Voortgezet Onderwijs Over- en Midden-Betuwe

3 Baten	Geconsolideerd	SgOMB	LvB	LvB
	2015	2015	Na correctie	Oorspronkelijk
	EUR	EUR	2015	2015
	EUR	EUR	EUR	EUR
3.1 Rijksbijdragen	34.584.091	33.369.081	1.215.010	1.215.010
3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies	282.521	277.775	4.746	4.746
3.5 Overige baten	1.861.431	1.828.074	33.357	33.357
Totaal baten	36.728.043	35.474.930	1.253.113	1.253.113
4 Lasten				
	Geconsolideerd	SgOMB	LvB	LvB
	2015	2015	Na correctie	Oorspronkelijk
	EUR	EUR	2015	2015
	EUR	EUR	EUR	EUR
4.1 Personeelslasten	28.739.164	27.752.306	986.858	996.006
4.2 Afschrijvingen	1.017.685	968.954	48.731	32.622
4.3 Huisvestingslasten	2.172.699	2.061.273	111.426	119.245
4.4 Overige lasten	4.889.648	4.775.834	113.814	113.814
Totaal lasten	36.819.196	35.558.367	1.260.829	1.261.687
Saldo baten en lasten	-91.153	-83.437	-7.716	-8.574
5 Financiële baten en lasten	124.428	121.486	2.942	2.942
Nettoresultaat	33.275	38.049	-4.774	-5.632